

DAVID MARTIN YOUNG

DARKA E

Përkujtojmë Zotin
në tryezën e Tij

Zotit

**DARKA e ZOTIT
(BUKË DHE VERË)**

Përkujtojmë Zotin në Tryezën e Tij

**nga
David M. Young**

Autori: David Martin Young

Përkthyes: Florenc dhe Alta Mene

Redaktuesi: David M. Young

Botues: AEM-Misioni Ungjillor

E drejta e botuesit në gjuhën shqipe: © AEM-Misioni Ungjillor, Gjirokastrë, Albania, (2010)

Të drejtat e rezervuara. Asnjë pjesë e këtij botimi nuk duhet të riprodhohet, të vendoset në ndonjë sistem, ose të trasmetohet nëpërmjet çdo forme apo mënyre, elektronike, mekanike, fotokopjimi, inçizimi apo në ndonjë mënyrë tjetër pa marrë më parë leje me shkrim nga botuesi.

Citimet biblike janë marrë nga Bibla Diodati i Ri (1991-1994). E drejta e autorit © SHOQERIA BIBLIKE SHQIPTARE (A.B.S.) TIRANE.

Fotografia e kapakut: nga Jim dhe Mary Whitmer

Përdorur me leje <http://www.worshipphotos.com>

Print-ISBN: 978-99943-55-55-5

*Jepmë, o Krisht, pika lotësh për pastrimin e njollave të zemrës, që duke
qenë i pastër, o Zot, në ndërgjegje, të vij me besim e frikë të kungohem me
dhuratat e tua.*

*Shëroi, o Zot, plagët e shpirtit tim, dhe mua të tërë shenjtëromë dhe bë më të
denjë, o Zot, të jem dhe unë i mjeri pjesëtar në Darkën tënde hyjnore
mistike.*

- Shërbesa e Kungatës hyjnore (Tiranë, 2005)

Kapitulli 1 - Gjirokastër, 1997

E hënë, 12 Maj, 1997, Ersekë

Do të shoqëroj Alisonin në autobusin e orës 7:30 të mëngjesit (i vetëm) për në Gjirokastër. Autobusët mund të goditeshin me breshëri mitralozash, ose të ndaloheshin dhe të plaçkiteshin pasagjerët, ndoshta edhe të zhvisheshin, dhe ajo mendoi se do të ishte mirë të kishte me vete një shoqërues që fliste shqip.

Na ftuan për darkë, dhe u larguam (pas lutjes) pak minuta para ndalimqarkullimit të orës 9 të darkës.

E martë, 13

Autobusi i orës 7:30 erdhi më 8:15. Na u desh të prisnim goxha në Leskovik për rregullimin e një gome të shpuar. Pas Leskovikut, autobusi u ndalua nga njerëz të armatosur dhe pasagjerët u plaçkitën, ndonëse për ndonjë farë arsye, ne s'na ngacmuan sepse ishim të huaj. Së fundi, arritëm në Gjirokastër.

Kufiri është i mbyllur; autobusët dhe makinat ndalohen dhe plaçkiten; kanë gjuajtur njerëz; makinat që nuk ndalojnë, i gjuajnë. Genci, taksisti që marrim zakonisht, udhëton me pistoletë dhe granata, por as ai nuk pranon të ndërmarrë udhëtimin tani.

Të tjerët u larguan nga shtëpia e GAT-it pak pas orës 8:30 të darkës (pasi hëngrën), për shkak të ndalim qarkullimit të orës 9. Pata një bisedë të gjatë me GAT-in deri rreth orës 11 të darkës. Përjashta kishte shumë të shtëna automatikësh dhe armësh të tjera.

E mërkurë, 14 Maj.

Brigitte ka rregulluar që ushtria rumune të na çojë në kufi, dhe unë duhet të jem tek shtëpia e Shonit para orës 6:30 të mëngjesit nesër: ata nuk na garantojnë se do të arrijmë aty, por do të përpiqen. Kështu që i solla gjërat e mia tek Shoni për të fjetur sonte.

Vakti i darkës ishte bukë, djathë, qepë e gjallë, verë e kuqe. Përpara se të fillonim të hanim, përdorëm pak nga buka dhe vera për të përkujtuar

vdekjen e Zotit derisa ai të vijë.

E enjte, 15

U takuam në orën 6:30 të mëngjesit dhe shkuaam me automobilin që shkonte në Greqi tek kazermat ku është vendosur ushtria rumune, dhe arritëm diku para orës 7. Ata na siguruan një eskortë: përpara nesh ishte një makinë e blinduar me armë, dhe një xhip, dhe pas nesh ishte një tjetër makinë e blinduar.

Nga ora 9:30 mbërritëm në Greqi.

Këto fjalë janë marrë nga ditari im për datat e përmendura, dhe do të doja t'ju tërhiqja vëmendjen veçanërisht tek fjalët *ne përdorëm pak nga buka dhe vera për të përkujtuar vdekjen e Zotit derisa ai të vijë*. Sigurisht që këto fjalë i bëjnë jehonë 1 Korintasve 11:24-26, ku Jezusi thotë:

“Ky është trupi im që është thyer për ju; bëni këtë në përkujtimin tim... Kjo kupë është besëlidhja e re në gjakun tim; bëni këtë sa herë që të pini, në përkujtimin tim. Sepse sa herë të hani nga kjo bukë ose të pini nga kjo kupë, ju shpallni vdekjen e Zotit, derisa ai të vijë.”

Në kishën e hershme, të krishterët mblidheshin shpesh së bashku për të thyer bukën dhe për të pirë verën dhe, në të njëjtën kohë, për të kujtuar vdekjen e Zotit për shpengimin e tyre:

“Ata ishin ngulmues në zbatimin e mësimit të apostujve, në bashkësi, në thyerjen e bukës dhe në lutje.” - Veprat 2:42

“Ditën e parë të javës, kur ishin mbledhur dishepujt për të thyer bukën...” (Veprat 20:7)

Bashkësia që gëzojmë me njëri-tjetrin dhe me Zotin e pranishëm me ne, kur mblidhemi dhe “thyejmë bukën” në përkujtim të vdekjes së tij, mund të jetë shumë e ëmbël dhe e çmuar, por ndoshta, është e natyrshme që unë të kujtoj veçanërisht mbrëmjen në Gjirokastër, më 1997, kur po planifikoja të ikja përmes Kakavijës në Greqi herët në mëngjes, ndërsa jashtë kishte zjarr të shpeshtë armësh, dhunë dhe vdekje. Për mua ishte një mbrëmje e paharrueshme.

E megjithatë, një nga kënaqësitë e mia më paqësore dhe më të thella në vite ka qenë drejtimi i Tryezës së Zotit në qetësinë dhe sigurinë e kishave të

vogla nëpër fshatra, ndonjëherë edhe në ndonjë kishë më të madhe, teksa kam drejtuar popullin e Zotit në shërbesën e Kungatës, duke e drejtuar për lutje falënderuese për shpëtimtarin dhe për shpagimin që ai pagoi për shpëtimin tonë, dhe duke i kërkuar Perëndisë të na bekojë shpirtërisht teksa marrin bukën dhe verën. Në çaste të tilla shijojmë bashkësinë shpirtërore me njëri-tjetrin dhe me vetë Zotin.

Do të vëreni se, në Gjirokastër, ne e “morëm darkën e Zotit” si pjesë e një vakti të zakonshëm, gjë që ishte praktikë e zakonshme në kishën e hershme. Në kohët kur kam përmendur kishat në Angli dhe Uells, Darka e Zotit (Kungata) ishte një shërbesë e veçantë, e mbajtur posaçërisht për këtë qëllim. Në kishën e hershme, Kungata, ose Thyerja e Bukës, me kalimin e viteve, u nda nga ushqimi që të krishterët merrnin së bashku, dhe u bë një shërbesë e mbajtur në mënyrë më simbolike, dhe në një kohë tjetër. Gjithsesi, kuptimi qëndroi i njëjtë: dëfton vdekjen e Zotit, trupin e tij të thyer për ta dhe gjakun e tij të derdhur për ta; dhe pikërisht kuptimin e asaj shërbesë, qoftë e kryer si pjesë e vaktit ose si shërbesë e veçantë, do ta shqyrtojmë në faqet e këtij libri të vogël.

Shpresoj dhe lutem që Darka e Zotit – Thyerja e Bukës – do të bëhet më e plotë në kuptim, dhe më e çmuar, për ne që kemi shkruar dhe lexuar këto studime.

Kapitulli 2 - Darka dëfton Pas

“ju shpallni vdekjen e Zotit”

Darka e Zotit përmendet ndonjëherë si “Misteret e Shenjta”, por jo *çdo* aspekt i saj është mister, sepse ajo na kthen pas tek një ngjarje historike – kryqëzimi i Krishtit, kur ai derdhi gjakun dhe vdiq si shpengim për mëkatarët. *“Sepse sa herë të hani nga kjo bukë ose të pini nga kjo kupë, ju shpallni vdekjen e Zotit.” (1 Korintasve 11:26).*

Nuk është nevoja të dyshojmë nëse Jezu Krishti u kryqëzua me të vërtetë apo jo. Kjo letër, 1 Korintasve, u shkrua rreth vitit 55 pas K., vetëm rreth njëzet e dy vjet pas kryqëzimit. Njerëzit që kundërshtonin, ose edhe që urrenin, mesazhin e ungjillit mund ta kishin përgënjeshtuar historinë e kryqëzimit, nëse nuk do të kishte qenë e vërtetë; por nuk e bënë. Që ai vdiq në këtë mënyrë, dihej. Buka dhe vera e darkës së Zotit dëftojnë atë ngjarje historike: *kuptimi* i Darkës është një mister i krishterë: ngjarja që dëfton ai nuk është e tillë. Në të vërtetë, vetë ungjijtë u shkruan brenda kujtesës së gjallë të jetës dhe vdekjes së Krishtit, dhe ata, ashtu si letra e Palit, mund të ishin diskredituar shumë thjesht nga armiqtë e Krishterimit, nëse nuk do të kishin qenë të vërteta faktet e regjistruara aty.

Një fakt tjetër historik, ndonëse jo i disponueshëm vetëm për historianin laik, është se Krishti vdiq për mëkatin. Tek Mateu 26:27-28, ai flet për “kupa... gjaku im, gjaku i besëlidhjes së re, i cili është derdhur për shumë për faljen e mëkateve.”

Pra, e dimë se gjaku i tij u derdh në procesin dhe vdekjen e kryqëzimit; e dimë edhe nga vetë buzët e tij se ai gjak u derdh për “faljen e mëkateve”. Tani dua që të shohim disa mënyra të ndryshme të kuptimit të kryqit, ose që ta themi më thjesht, “se si funksion ai”. Si ia arriti derdhja e gjakut të Krishtit të bënte të mundur faljen e mëkatit? Disa nga këto mënyra theksohen më shumë nga të krishterët lindorë, pra, nga ortodoksët; të tjerat theksohen më shumë nga të krishterët perëndimorë, pra nga katolikët dhe protestantët. Por të gjitha këto mënyra të shpjegimit të tij gjenden në Bibël: të gjitha janë të vërteta, ndonëse asnjëra prej tyre, në vetvete, nuk është pamja e plotë.

Të shohim së pari një aspekt kuptimor që theksohet më shumë prej të krishterëve lindorë, ndonëse të gjithë të krishterët e vërtetë e besojnë: le ta shqyrtojmë vdekjen dhe ringjalljen e Krishtit si *fitore*. Në fakt, nëse ju pëlqen teologjia, duhet ta dini tashmë se kjo mënyrë e shpjegimit sesi Jezusi na shpengoi quhet shpesh motivi “Christus Victor”. Ai i konsideron ngjarjet e Pashkës së parë si fitore mbi vdekjen dhe Satanin, nëpërmjet së cilës besimtarët çlirohen nga pushteti i vdekjes dhe fuqia e Satanit.

Ai [Jezusi], pra, sipas këshillit të caktuar dhe të paranjohur të Perëndisë, ju dorëzua juve dhe ju e zutë dhe, me duart e të padrejtëve e gozhduat në kryq dhe e vratë. Por Perëndia e ka ringjallur, pasi e zgjidhi nga ankthet e vdekjes, sepse nuk ishte e mundur që vdekja ta mbante atë.

Shpëtimtarit tonë Jezu Krisht, që e prishi vdekjen dhe nxori në dritë jetën dhe pavdekësinë me ane të ungjillit.

... që të shkatërronte, me anë të vdekjes, atë që ka pushtetin e vdekjes, domethënë djallin, edhe të çlironte të gjithë ata që nga frika e vdekjes i ishin nënshtruar robërisë për tërë jetën.

- Veprat e Apostujve 2:23-24; 2 Timoteut 1:10; Hebrenjve 2:14-15

Ky pasazh i fundit të çon në mënyrë të natyrshme te fakti se vdekja dhe ringjallja e Krishtit na çlirojnë jo vetëm nga vdekja dhe frika e vdekjes, por edhe nga zotërimi dhe fuqia e djallit. Kolosianëve 2:14-15 flet për

në kryq; dhe mbasi i zhveshi pushtetet dhe principatat, ua tregoi sheshit njerëzve dhe ngadhënjyer mbi ata në të.

Kur merr darkën e Zotit, mendo për vdekjen dhe frikën e vdekjes, dhe falënderojë Perëndinë se vdekja që simbolizohet tek buka dhe vera e ka anuluar vdekjen për ty, dhe të ka dhënë (përmes besimit tënd në të) jetë të përhershme me Perëndinë.

Kur merr darkën e Zotit, falëndero Perëndinë që çdo pretendim ose zotërim që kishte djalli mbi ty, përmes natyrës sate ose përmes mëkateve që ke bërë, është thyer dhe tani ti i përket (përmes nënshtrimit tënd me dëshirë ndaj Krishtit si Zoti yt) Perëndisë.

Ti je çliruar: as vdekja, as Satani, nuk mund të të kërkojnë ose të të zotërojnë. Ashtu si Krishti u ngjall së vdekurish dhe ka në vetvete jetë të

përjetshme, kështu do të ngrihesh edhe ti nga varri yt dhe do të jetosh me të përgjithmonë.

Një temë e dashur – dhe me të drejtë e tillë – si nga Perëndimi ashtu edhe nga Lindja është ajo e pajtimit:

ndërsa ishim armiq, u pajtuam me Perëndinë nëpërmjet vdekjes së Birit të tij. - Romakëve 5:10

Dhe ju vetë, që dikur ishit të huaj dhe armiq në mendje me veprat tuaja të këqija, tani ju paqtoi në trupin e mishit të tij me anë të vdekjes. - Kolosianëve 1:21-22

Nëse dy njerëz janë në grindje me njëri-tjetrin, dhe në njëfarë mënyre mes tyre vihet paqja, dhe tani janë në marrëdhënie të mirë reciproke me njëri-tjetrin, thuhet se janë “pajtuar”.

Anton Çetta lindi më 1920 në Gjakovë dhe vdiq më 1995 në Prishtinë. Ai ishte folklorist, akademik dhe profesor universiteti. Nga 1960 deri më 1968, ai dha leksione mbi Letërsinë e Vjetër Shqiptare, Historinë e Letërsisë, dhe Gjuhën Latine në Universitetin e Prishtinës, dhe që nga 1968 ishte shef i Departamentit të Folklorit në Institutin e Studimeve Shqiptare në Prishtinë.

Më 1990, ai themeloi Komitetin për pajtimin e gjaqeve në Kosovë, i cili fshiu pothuajse të gjithë urrejtjen në lidhje me gjakun mes shqiptarëve në Kosovë në vitet 1990. Këto të ashtuquajtura “vrasje nderi”, të rrënjosura thellë në shoqërinë Shqiptare, rrjedhin nga Kanuni i Lekë Dukagjinit, që thotë se: “Nëse një burrë vret një tjetër, një anëtar mashkull i familjes së viktimës duhet t’i kundërpërgjigjet në të njëjtën mënyrë.” Nga 1990 deri më 1997, Anton Çetta vizitoi qindra fshatra, duke bindur burrat të braktisin gjakmarrjet e tilla. Qindra familje u pajtuan, dhe paqen e re e vulosën me ceremoni ku përfshiheshin festime, muzikë dhe valle. Familjet kishin ushqyer një hasmëri që kërkonte vdekjen, dhe pajtimi ishte i nevojshëm. Ishte punë e vështirë.

Kur merr darkën e Zotit, ti po shpall vdekjen e Krishtit, me anë të së cilës u mbyll armiqësia mes teje dhe Perëndisë, ndërsa ishe ende mëkatar jobesimtar: “ndërsa ishim armiq, u pajtuam me Perëndinë nëpërmjet vdekjes së Birit të tij”.

Në fakt, vdekja e Krishtit bëri më shumë sesa vetëm pajtimin e mëkatarëve me Perëndinë. Kolosianëve 1:19-20 na thotë se Perëndia ishte i kënaqur “duke bërë paqen me anë të gjakut të kryqit të tij, duke fituar pas, me anë të tij, të gjitha gjërat, si ato që janë mbi dhe si dhe ato që janë në qiejt”. Por kjo është një vijë mendimi që nuk do ta eksplorojmë ose ndjekim më tej këtu. Mjafton të themi se vdekja e Krishtit solli një pajtim të madh, dhe për këtë e adhurojmë me nderim dhe mirënjohje.

Tani, të shohim më nga afër aspektet e veprës së Krishtit, siç përkujtohet në Darkën, të cilat theksohen dhe duhen më fort në Perëndim. Pikësëpari, dhe ç’është më e rëndësishmja, anëtarët e Perëndimit e përkujtojnë vdekjen e Krishtit si ndëshkimin që ai mori në vendin tonë për mëkatet tona, një ndëshkim që kënaqi drejtësinë e Perëndisë.

Perëndia... e zhvlerësoi dokumentin e urdhërimeve, që ishte kundër nesh dhe ishte kundërshtar; dhe e hoqi nga mesi duke e mbërthyer në kryq.

I lexuam ato fjalë nga Kolosianëve 2:13-14. Mendimi shprehet shumë qartë tek kapitulli nga i cili kam predikuar mesazhin tim të parë, në Janar 1965:

Por ai u tejshpua për shkak të shkeljeve tona, u shtyp për paudhësitë tona; ndëshkimi për të cilin kemi paqen është mbi të, dhe për shkak të vurratave të tij ne jemi shëruar. Ne ë gjithë endeshim si dele; secili prej nesh ndiqte rrugën e vet, dhe Zoti bëri që të bjerë mbi të paudhësia e ne të gjithëve... ai ishte larguar nga toka e të gjallëve dhe ishte goditur për shkak të shkeljeve të popullit tim.- Isaia 53:5-8

Si protestant, mësimin e atij pasazhi e mbaj në zemër të besimit tim: Krishti mori dënimin që meritonte mëkati im, dhe vuajti vdekjen që më takonte mua; vdiq në vendin tim. Është gjëja kryesore për të cilën e falënderoj Perëndinë kur marr darkën e Zotit. “Biri i Perëndisë më deshi, dhe dha veten e vet për mua.”

Mënyra tjetër sesi Fryma e Shenjtë na ndihmon të kuptojmë sesi na shpëtoi vdekja e Krishtit është analogjia e shpengimit. Adhurimi në qiell, tek Zbulesa 5, përmban këto fjalë që i drejtohen Zotit tonë:

Ti je i denjë... sepse ti u there, dhe me gjakun tënd na bleve te Perëndia nga çdo fis, gjuhë, popull dhe komb.

Në fakt, vetë Jezusi e përdori këtë shprehje tek Mateu 20:28:

Biri i Njeriut nuk erdhi që t'i shërbejnë, por për të shërbyer dhe për të dhënë jetën e tij si çmim për shpengimin e shumë vetëve.

Grigor Cilka lindi në Korçë më 1875. Ai u martua me një zonjë bullgare, Katerina, dhe shkuan të jetonin në Korçë, ku Grigori u bë predikues i bashkësisë ungjillore të themeluar nga Gjerasim Qiriazi, ndërsa Katerina jepte mësim në shkollën e vajzave të themeluar nga familja Qiriazi – shkolla e parë shqiptare për vajzat që u themelua në Shqipëri – dhe u përfshi në punën mjekësore në qytet (sepse ishte infermiere). Më 1901, ata udhëtuan për në Bansko, për të vizituar prindërit e Katerinës, dhe gjatë udhëtimit në kthim në shtator, Katerina dhe një zonjë tjetër, me të cilën po udhëtonin, u morën peng nga kaçakët maqedonas. Banditët kërkuan një shpërblese; siç ka shkruar Ellen Stone, pengu tjetër:

Ai na tha se na kishin marrë për para, dhe do të na mbanin derisa të vinte shpërbleja.

“Nëse nuk paguhet”, tha ai në mënyrë kërcënuese, “kemi një fishek për ty dhe një fishek për të.” – duke treguar nga znj. Cilka...

Na paralajmëroi edhe se nëse do të përpiqeshim të bënim ndonjë gjë për të shpëtuar veten, ose çdo gjë që mund t'i rrezikonte ata, do të na gjuanin menjëherë...

Ata vendosën njëzet ditë si kufi kohe që do të prisnin për shpërbletën dhe do të na kursenin jetën...

Dukej e pamundur që të mblidheshin paratë në aq pak ditë, e megjithatë ne u kapëm pas shpresës se me anë të ndonjë mrekullie, përpjekja mund të dilte me sukses. Ditët kaluan me ngadalësi të pafund teksa prisnim ndonjë lajm nga bota e jashtme, ndonjë provë që përgjërimi ynë ishte dëgjuar.

Historinë e plotë të rrëfyer nga Ellen Stone dhe Katerina Cilka mund ta lexoni në anglisht në Revistën e McClure, Maj-Gusht, 1902; rrëfimi i znj. Cila gjendet edhe tek libri ynë në shqip *Shqipëria: Çmimi*. Në fund, pas muajve të robërisë së tejzgjatur në malet e Maqedonisë, shpërbleja u pagua dhe të dyja të krishterat u liruan. Znj. Cilka shkroi: “Lumturia që ndiem ishte tepër e madhe për t’u shprehur me fjalë.”

Kur herën tjetër të thyesh bukën në kujtimin e vuajtjes dhe vdekjes mizore të Zotit tonë, kujto se me anë të asaj vdekjeje ai të shpengoi ty për

Perëndinë nga mëkati, vdekja, Satani, dënimi dhe ferri.

Një mënyrë tjetër me anë të së cilës Fryma e Shenjtë, në Biblën e frymëzuar, na ndihmon të shohim çfarë ka arritur derdhja e gjakut të Krishtit për ne është simboli i pastrimit. Kur flet për marrëdhënien tonë me Perëndinë, 1 Gjonit 1:7 thotë se:

gjaku i Jezu Krishtit, Birit të tij, na pastron nga çdo mëkat.

Zbulesa 7:14 na tregon ata që “i kanë larë rrobat e tyre dhe i kanë zbardhur në gjakun e Qengjit”. E thënë me fjalë të tjera, Perëndia na e largon mëkatin prej nesh:

Sa larg është lindja nga perëndimi, aq shumë ai ka larguar nga ne fajet tona.

Ai vet i barti mëkatet tona në trupin e tij mbi drurin e kryqit që ne, të vdekur për mëkate, të rrojmë për drejtësi .- Psalmi 103:12; 1 Pjetrit 2:24

Kur arrijmë në fund të të gjitha simboleve dhe analogjive të Biblës, dhe në fund të të gjitha hamendësimeve dhe mendimeve tona, rrëfejmë se këto gjëra janë me të vërtetë mistere. Nuk e dimë plotësisht “sesi funksionon”. Ajo që më solli tek besimi në Krishtin, dhe tek kuptimi se vdekja e tij ishte për mua, ishte mësimi se mëkatet e mia u vunë tek ai dhe se ai mori dënimin në vendin tim. Siç e kemi parë, kjo është një mënyrë e vërtetë dhe biblike për ta parë këtë gjë. Por në analizën përfundimtare, ajo që të shpëton nuk është kuptimi *sesi* vdekja dhe ringjallja e Krishtit ndikon tek ty 2000 vjet pas ngjarjeve, por besimi *se* ato ndikojnë vërtet tek ty. Ndodh atëherë kur thua me besim të vërtetë: “Biri i Perëndisë më deshi dhe dha veten e tij për mua.” Ky është besimi që na shpëton. Dhe kjo është ajo që shpallim kur thyejmë bukën në kujtim të kryqit të tij.

1 Korintasve 10:16 thotë: “Kupa e bekimit, që ne bekojmë, a nuk është vallë pjesëmarrje në gjakun e Krishtit? Buka që ne thyejmë, a nuk është vallë pjesëmarrje në trupin e Krishtit?” Të marrësh pjesë, të ndash, të jesh pjesë e ... dhe kështu duke marrë darkën e Zotit, ne po themi në një mënyrë simbolike: “Unë personalisht marr pjesë në gjakun e Krishtit”; po tregojmë se besojmë që *kjo ishte për mua*.

Vargu tjetër vazhdon duke thënë: “Sepse ne të shumtit, jemi një bukë, një trup, sepse të gjithë marrim pjesë në të vetmen bukë.” Duke ardhur në Tryezën e Zotit, ti po thua jo vetëm që beson se gjaku i tij u derdh për ty,

por edhe që po merr pjesë në shoqërinë e njerëzve që janë pastruar dhe shpëtuar me anë të atij gjaku – në kishë.

Kapitulli 3 - Besëlidhja e Re

“Kjo kupë është besëlidhja e re në gjakun tim.”

Një ngjarje tjetër e shkuar drejt së cilës dëfton Darka e Zotit është se derdhja e gjakut të Krishtit për ne në Kalvar ishte themelimi i Besëlidhjes së Re.

Tek Eksodi 24:1-8, Moisiu i tha gjithë popullit fjalët dhe urdhërimet e Zotit, dhe me një mendje ata iu përgjigjën: “Ne do të bëjmë të tërë gjërat që Zoti ka thënë.” Moisiu ndërtoi një altar dhe dërgoi djem t’i ofronin Zotit sakrifica të djegura dhe oferta paqeje të demit. Demat ishin kafshët më të mëdha dhe më të shtrenjta shtëpiake, dhe këtu ato po i jepen Perëndisë si oferta plotësisht të djegura: populli nuk hëngri asgjë. U paraqitën edhe “ofertat e paqes” ose “ofertat e mirëqenies”, të cilat ndaheshin me njerëzit si shenjë e festimit të gëzueshëm. Gjaku nga sakrificat u kullua. Moisiu e veçoi gjysmën e tij në legenë, dhe e hodhi gjysmën kundrejt altarit, duke derdhur gjakun për Perëndinë. Pastaj i lexoi popullit librin e besëlidhjes, dhe përsëri ata u përgjigjën: “Ne do të bëjmë tërë ato që ka thënë Zoti, dhe do t’i bindemi.” Pas kësaj, Moisiu mori gjakun në legenë dhe ua hodhi njerëzve me fjalët:

Ja gjaku i besëlidhjes që Zoti ka lidhur me ju sipas tërë këtyre fjalëve.

Vini re fjalët “gjaku i besëlidhjes”. Derdhja e gjakut ishte pjesa më solemne dhe më e detyrueshme e të gjithë ceremonisë, sepse gjaku themeloi besëlidhjen, dhe vulosi zgjedhjen e përhershme që Perëndia i bëri popullit të tij dhe pranimin që ata i bënë si Perëndi i tyre.

Pastaj Moisiu dhe 73 udhëheqësit e popullit u ngjitën në mal dhe atje “panë Perëndinë e Izraelit”. Vargu 11 na thotë:

Ata e panë Perëndinë, dhe hëngrën e pinë.

Tani krahasojë gjithë këtë me fjalët që tha Jezusi në Darkën e Fundit. Ai ngriti kupën, falënderoi, ia dha dishepujve dhe tha: “Ky është gjaku im, gjaku i besëlidhjes së re” (Mateu 26:28); ose, siç e regjistron Pali te 1 Korintasve 11:25: “Kjo kupë është besëlidhja e re në gjakun tim”. Këto fjalë u thanë në kontekstin e të ngrënies dhe të pirit, diçka shumë e ngjashme

me Moisiun dhe udhëheqësit e tjerë në mal, dhe shumë e ngjashme me fjalët e Moisiut: “Ja, gjaku i besëlidhjes”.

Ç’është kjo “besëlidhje e re”? Dhe pse nevojitet gjaku?

Besëlidhja është një marrëveshje zyrtare që lidh dy palë, por populli jude e theu besëlidhjen që Perëndia bëri me ta në kohën e Moisiut, dhe profeti Jeremia (kapitulli 31:31 dhe në vijim) premtoi se, një ditë, në të ardhmen, do të themelohej një besëlidhje e re:

“Ja do të vij në ditët”, thotë Zoti, “në të cilat do të vendos një besëlidhje të re me shtëpinë e Izraelit dhe me shtëpinë e Judës”.

Profeti pastaj vazhdon, nën frymëzimin e Perëndisë, të përshkruajë se si besëlidhja e re e premtuar do të jetë e ndryshme nga ajo e thyera, që lidhej me Moisiun. Ai i thotë popullit se:

- Do ta shtie ligjin tim në mendjen e tyre dhe do ta shkruaj mbi zemrën e tyre
- Ata nuk do të mësojnë secili të afërmin e tij dhe secili vëllanë e tij, duke thënë: “Njihni Zotin!”, sepse të gjithë do të më njohin
- Do ta fal paudhësinë e tyre dhe nuk do ta kujtoj më mëkatin e tyre

Pohimi i parë premton një ndryshim të brendshëm natyre. Besëlidhja e re nuk do të jetë thjesht çështje standardesh dhe ritesh të jashtme, morale, ceremoniale dhe shoqërore, por do të përfshijë një ndryshim të brendshëm zemre, një lindje të re, madje (siç mësojmë në Dhiatën e Re) një banim të brendshëm të Frymës së Perëndisë dhe një bashkim me Krishtin.

Premtimi i dytë thekson natyrën personale të anëtarësisë sonë në bashkësinë e besëlidhjes. Ajo s’do të jetë thjesht diçka ku njerëzit do të bashkohen *në bllok* thjesht për shkak të karakteristikave të përbashkëta të kombësisë, racës apo trashëgimisë, por përkundrazi, gjithsecili anëtar, përveç që do të jetë anëtar jetik i bashkësisë së besëlidhjes, do ta njohë personalisht Zotin. Sigurisht, kjo, në fakt, përfshin edhe një marrëdhënie me Perëndinë, ku ai na quan fëmijë të tij me anë të birësimit: një për një, ne jemi “në Krishtin”, i përkasim Atit.

Pohimi i tretë premton një falje të plotë dhe të përhershme të të gjitha mëkateve tona, dhe na siguron se ato nuk do të përmenden më: Perëndia do

t'i harrojë. Unë dhe ti mundemi - nëse përpiqemi mjaftueshëm - të *kujtojmë* gjëra, por nuk mundemi dot që t'i *harrojmë* qëllimisht. Në fakt, po të përpiqeshim në mënyrë të ngulët që të harronim diçka, ajo do të na ngulitej më fort në mendje! Por Perëndia premton se do të na i harrojë mëkatet.

E tillë është besëlidhja e re, për të cilën Jezusi tha: “Kjo kupë është besëlidhja e re në gjakun tim”. Çfarë privilegji të hysh në të, dhe të mbetesh anëtar i saj! Në kohët e lashta, besëlidhjet zakonisht vuloseshin me anë të derdhjes së gjakut. Derdhja e gjakut të Krishtit në Kryq ishte vulosja e kësaj besëlidhjeje të re, dhe kupa e verës që ndahet mes besimtarëve në kungatë e simbolizon këtë dhe na e kujton.

Gjaku i derdhur i Jezusit na siguron për karakterin e pathyeshëm të besëlidhjes së re. Fraza “gjaku i Krishtit”, në fakt, na çon më tej se fraza “vdekja e Krishtit”. Sigurisht, është një e vërtetë e lavdishme se vdekja e tij ishte pagesa dhe ndëshkimi për mëkatet tona, por referimi që i bëhet vetë gjakut na tregon diçka shtesë, sepse na siguron për flijimin, për garancinë e Perëndisë, për përkushtimin e pakthyeshëm të Perëndisë ndaj nesh në vulosjen e kësaj besëlidhjeje.

Perëndia premtoi besëlidhjen; Krishti ka vdekur dhe është ngritur sërish për ta inauguruar. Kur marrim kupën në Darkën e Zotit, me anë të këtij veprimi tregojmë se pranojmë anën tonë të besëlidhjes, se e konsiderojmë vetveten të obliguar nga kërkesat e saj. Pasazhi te Jeremia 31 përmban edhe këto fjalë: “Unë do të jem Zoti i tyre dhe ata do të jenë populli im”. Kur merr kupën, ti po thua, “Perëndia është Zoti im, deri në ditën e fundit të jetës sime”, si dhe: “Unë jam një nga njerëzit që i përkasin atij: ai më ka shpenguar, dhe synoj ta adhuroj dhe t'i bindem gjithë jetën”.

Kapitulli 4 - Darka Sot

“Kush ha mishin tim dhe pi gjakun tim, ka jetë të përjetshme.”

Ka një histori në të gjithë Ungjijtë e cila tregon për ditën kur Jezusi ushqueu në mënyrë të mrekullueshme 5,000 burra, plus një numër të papërcaktuar grash dhe fëmijësh. E filloi me pesë bukë dhe dy peshq, që i kishte ofruar një djalë që ishte aty. Jezusi mori ushqimin që ofroi djali, dhe

mori pesë bukët dhe dy peshqit dhe, i ngriti sytë nga qielli, i bekoi; i theu bukët dhe ua dha dishepujve.

Në ungjillin e tij, Gjoni e tregon kështu ndodhinë: “Pastaj Jezusi mori bukët dhe, pasi falënderoi, ua ndau dishepujve”.

E gjithë kjo duhet të tingëllojë e njohur, sepse te Mateu 26, Lluka 22 dhe 1 Korintasve 11, të cilat trajtojnë Darkën e Zotit, lexojmë pothuajse të njëjtat fjalë:

Jezusi mori bukën, e bekoi, e theu, dhe ua dha dishepujve.

Pastaj mori bukën, falënderoi, e theu dhe ua dha atyre.

Zoti Jezus... mori bukën, dhe si falënderoi, e theu dhe tha...

Unë mendoj se qëllimi është që, kur lexojmë fjalët e Shkrimit, ta lidhim ushqyerjen e 5,000 burrave me Darkën e Fundit, dhe prandaj dua që, së pari, ta shqyrtojmë më nga afër ushqyerjen e 5,000 burrave të Gjoni, kapitulli 6. Kjo ndodhi tregohet në vargjet 1-14. Pasi ushqueu në mënyrë të mrekullueshme turmën e stërmadhe me pesë bukë dhe dy peshq, Jezusi kaloi disa kohë i vetëm në kodra, pastaj kaloi në anën tjetër të liqenit. Njerëzit e ndoqën me barka ditën tjetër, dhe ai vazhdoi t'i mësonte për udhën e jetës:

Mos punoni për ushqimin që prishet, por për ushqimin që mbetet për jetë të përjetshme, të cilin do t'jua japë Biri i njeriut... Kjo është vepra e Perëndisë: të besoni në atë që ai ka dërguar.

Tani vjen një tregues i mahnitshëm i mosbesimit të fortë dhe këmbëngulës të zemrës njerëzore; sepse, pasi panë shenjën e mrekullueshme të bukëve

dhe peshqve, tani ata kërkojnë një shenjë tjetër përpara se të besojnë në të: “Çfarë shenje bën ti, pra, që ne ta shohim e ta besojmë?”

Habi! A s’do të besoje *ti* te dikush nëse do ta shihje të kryente një mrekulli krijuese, duke marrë një sasi të vockël ushqimi dhe duke ushqyer një turmë? Çfarë nuk shkonte te këta njerëz?

Së pari, nga vetë fjalët që thanë, ata ishin ende jobesimtarë.

Ata ishin edhe judenj – dhe judenjtë mund të ishin krenarë për të shkuarën e tyre fetare. Ndoshta kishin ndërmend një krahasim mes Moisiut (udhëheqësit të tyre të madh në të shkuarën) dhe Jezusit, dhe ndoshta ky krahasim ishte pak a shumë i tillë:

Moisiu	Jezusi
Mana të mrekullueshme për 40 vjet	bukë e mrekullueshme vetëm një herë
Ushqeu një komb	ushqeu vetëm 5000 burra + gra & fëmijë
Mana nga qielli	bukë e zakonshme që erdhi nga një djalë

Por Jezusi sapo u kishte thënë: “Mos punoni për ushqimin që priset, por për ushqimin që mbetet për jetë të përjetshme”. Tani vërejeni këtë gjë me shumë kujdes, sepse ajo qëndron në thelb të asaj që po përpiqem të shpjegoj: buka e natyrshme që siguroi Jezusi për 5,000 burrat ishte shenjë e ushqimit shpirtëror që zgjat për jetë të përjetshme.

Do ta them sërish: *buka e natyrshme që siguroi Jezusi për 5000 burrat ishte shenjë e ushqimit shpirtëror që zgjat për jetë të përjetshme.*

Ata kërkuan një shenjë: në fakt, ata e patën shenjën, por ishin ende tepër të verbër për ta parë.

Edhe ne kemi një shenjë, të lidhur ngushtë me fjalë pothuajse të njëjta me Darkën e Zotit. Shenja jonë është një bukë që priset, por na dëfton bukën që zgjat për jetë të përjetshme.

S'është vendi këtu të hyjmë në debat nëse buka dhe vera mbeten bukë dhe verë (siç besojnë protestantët) apo ndryshojnë sapo thuhet fjalët e shenjtërimit në trupin dhe gjakun fizik dhe të vërtetë të Krishtit (siç besojnë katolikët dhe orthodhoksët). Është tragjike që një veprim kaq i vyer dhe qendror për adhurimin e kishës është bërë shkak kundërshtie dhe, fajësisht, edhe përndjekjeje. Dhe, në fund të fundit, nëse dikush dëshiron të lexojë rreth kësaj, ekziston një literaturë e stërmadhe në shtyp dhe në internet. Ndërsa unë dua që ne të shqyrtojmë bekimin shpirtëror ndaj shpirtit tonë që vjen kur marrim së bashku Darkën e Zotit – jo misteret dhe metafizikën e natyrës së bukës dhe verës, të cilat kanë çuar në hamendësime kaq shterpe sa, për shembull, kur është thënë se, në çfarë kuptimi, miu që ha thërrimet që bien nga një altar katolik, në fakt po kafshon trupin e Krishtit. Le t'u kthejmë kurrizin debateve të tilla, dhe të përqendrohemi te jeta që vjen kur hamë “bukën që zgjat për jetë të përjetshme”.

Çfarë është kjo bukë?

Së pari, Jezusi na tregon te vargu 32 se nga vjen ajo: “Ati im ju jep bukën e vërtetë nga qielli”.

Jezusi, gjithashtu, thotë (Mateu 4:4) se “njeriu nuk rron vetëm me bukë, por me çdo fjalë që del nga goja e Perëndisë”. Prandaj, fjalët, mësimi, zbulesa e dhënë nga Perëndia janë buka me të cilën ushqejmë shpirtin. Por si e bëjmë këtë? Mos ndoshta Jezusi po flet për Darkën e Zotit?

Ne ushqehemi me “çdo fjalë që del nga goja e Perëndisë” kur lexojmë Shkrimet me nderim, duke menduar thellë, dhe me bindje; kur dëgjojmë predikuesit dhe mësuesit që na tregojnë më plotësisht udhën e Perëndisë; kur mësojmë njëri-tjetrin, si të krishterë, për gjërat që kemi mësuar në ecjen tonë me Perëndinë; kur këndojmë psalme, himne dhe këngë shpirtërore; kur marrim pjesë në bashkësi me njëri-tjetrin; kur lutemi, të vetëm ose së bashku, në Frymën e Shenjtë; dhe kur thyejmë së bashku bukën në përkujtim të vdekjes së Zotit për ne. Thyerja e Bukës është një mënyrë shumë e vërtetë me anë të së cilës hamë bukën e vërtetë nga qielli.

Në fakt, dikush ka thënë se shërbesa e Darkës së Zotit është si një predikim me veprime: në vend të *dëgjojmë* mesazhin, *e shohim* mesazhin në shenjat e bukës së thyer dhe verës së derdhur – mesazhin se trupi i Krishtit u thye dhe gjaku i tij u derdh për shpëtimin tonë.

Pastaj Jezusi na tregon, në një tjetër mënyrë, çfarë është kjo bukë; në vargjet 35 dhe 48 ia thotë fare thjesht: “Unë jam buka e jetës”. Kur bëjmë gjërat e ndryshme që na ushqejnë me fjalët që vijnë nga Perëndia dhe, si rrjedhojë, na ushqejnë shpirtin – siç i renditëm nja dy paragrafë më lart – ne ushqejmë shpirtin tonë për shkak të bashkimit me vetë Krishtin; por, sigurisht, kjo ndodh vetëm nëse këtë gjë e bëjmë me sinqeritet dhe besim. Ajo nuk funksionon nëse kryejmë vetëm lëvizjet e jashtme të kësaj, ndërsa zemra na mbetet larg tij.

Për ata që hanë bukën e jetës, ka edhe premtime të tjera:

- Vargu 35 premton se nuk do të kemi më kurrë uri, ose etje. Kjo, sigurisht, nuk flet për nevojën tonë të përditshme për ushqim dhe pije për trupin, por për etjen tonë të brendshme për paqe, gëzim, jetë dhe realitet të sigurt.
- Vargjet 39-40 na premtojnë një ringjallje të vërtetë dhe fizike të trupit në fund të botës. I krishteri nuk pret një ekzistencë pa trup, të tejzgjatur përjetësisht, ku shpirti dhe fryma e tij mbijetojnë, por trupi i tij humbet, por ai pret ringjalljen e të vdekurve dhe jetën e përjetshme në një trup si trupi i ringjallur i vetë Krishtit. Është diçka e përshtatshme që shenja që ai ka dhënë që ne të hamë “bukën që zgjat për jetë të përjetshme” është bukë e vërtetë fizike dhe verë e vërtetë e lëngshme. Shenjat konkrete dëftojnë ringjalljen e vërtetë të gjithë njeriut.
- Vargjet 38-40 na sigurojnë se vullneti i Perëndisë është që asnjë nga ata që besojnë në Jezusin të mos humbasin gjatë rrugës: këtë erdhje që të arrijnë Jezusi.
- Vargjet 47-50 dhe 58 na tregojnë se kjo jetë e lavdishme pas ringjalljes do të zgjasë përjetë: ai që e ka, nuk do të vdesë kurrë.
- Vargu 56 na premton se “kush ha mishin tim dhe pi gjakun tim, mbetet në mua dhe unë në të”. Ja sa i ngushtë është bashkimi ynë me Krishtin.

Në krye të këtij kapitulli, vendosa fjalët e Jezusit: “kush ha mishin tim dhe pi gjakun tim, ka jetë të përjetshme”. Vargjet 51-56 flasin së tepërmi në të njëjtën mënyrë dhe, sigurisht, kjo ishte shumë tronditëse për dëgjuesit e tij, madje aq shumë sa shumë prej dishepujve të tij thanë, “Kjo e folur është e rëndë, kush mund ta kuptojë?” dhe shumë prej tyre u tërhoqën dhe nuk u

shoqëruan më me të (vgj. 60-66). Ishte tronditëse sepse u tingëlloi si kanibalizëm, dhe sepse pirja e gjakut ishte rreptësisht e ndaluar sipas ligjit të Dhiatës së Vjetër. E megjithatë, ai tha:

Buka që unë do të jap është mishi im... Në të vërtetë, në të vërtetë po ju them se, po të mos hani mishin e Birit të Njeriut dhe të mos pini gjakun e tij, nuk keni jetën në veten tuaj. Kush ha mishin tim dhe pi gjakun tim, ka jetë të përjetshme... Sepse mishi im është në të vërtetë ushqim dhe gjaku im është në të vërtetë pije. Kush ha mishin tim dhe pi gjakun tim mbetet në mua dhe unë në të... ai që më ha mua do të jetojë edhe ai për shkakun tim.

Ç'donte të thoshte? Kur Jezusi tha këto fjalë, mishi i tij ishte ende i gjallë, dhe gjaku i qarkullonte ende në arterie. Ai patjetër që s'mund të kishte nënkuptuar se dëgjuesit e tij duhet ta hanin në mënyrë të fjalëpërfjalshme. Në mënyrë të ngjashme, në Darkën e Zotit, kur ai tha, "Ky është trupi im... ky është gjaku im", ai ishte i gjallë para tyre dhe ata po hanin një vakt së bashku, i cili përfshinte bukë dhe verë. Nuk ishte, në mënyrë të fjalëpërfjalshme, trupi dhe gjaku i tij: ishte bukë dhe verë.

Pastaj, po kështu, në këtë pasazh të gjatë te Gjoni 6, Jezusi shpjegon se ç'do të thotë kjo "ngrënie". Ai përdor këto fraza:

- v. 29 besoni në atë që ai [Perëndia] ka dërguar.
- v. 35 kush vjen tek unë... dhe kush beson në mua
- v. 37 do të vijë tek unë
- v. 40 kushdo që sheh Birin dhe beson në të
- v. 44 të vijë tek unë
- v. 45 çdo njeri që ka dëgjuar dhe mësuar nga Ati, vjen tek unë
- v. 47 Kush beson në mua
- v. 64 por janë disa midis jush që nuk besojnë
- v. 69 ne kemi besuar dhe kemi njohur se ti je Krishti, Biri i Perëndisë të gjallë.

Kjo na jep një ide të qartë të asaj për të cilën po fliste Jezusi: të mësojmë nga Perëndia Atë, duke parë kush është Krishti dhe si është ai, të vijmë tek ai dhe të besojmë në të: për *këtë* po flet ai. Dhe, duke e bërë edhe më të qartë, ai shton në vargun 63:

Është Fryma që jep jetë; mishi nuk vlen asgjë; fjalët që po ju them janë frymë dhe jetë.

Vini re se Jezusi nuk thotë “do të ketë jetë të përjetshme” por “*kush ha mishin tim dhe pi gjakun tim ka jetë të përjetshme*”. Kjo jetë është jo vetëm e përjetshme, por është dhe një cilësi: është hyjnore, shpirtërore, e dhënë nga Perëndia; dhe e kemi tani nëse kemi besuar në të dhe kemi ardhur tek ai.

Buka dhe vera, në vetvete, nuk do të të bëjnë më shumë dobi sesa do t'i bëjnë dobi një miu që ha thërrimet që bien nga altari, nëse nuk i merr me një zemër besuese, mirënjohëse dhe të dashur. Është fryma që jep jetë; mishi s'ka fare dobi. Është e mundur që të kesh shenjë dhe të humbasësh realitetin që dëfton ajo. Por për këtë do të flasim në një kapitull të mëvonshëm.

Tek 1 Korintasve, pasi tha “Ky është trupi im... Kjo kupë është besëlidhja e re në gjakun tim”, Jezusi u dha dishepujve një urdhërim: “Bëjeni këtë... në përkujtimin tim”. Ajo s'është një shtesë fakultative që i krishteri ka plotësisht lirinë të zbatojë ose jo: Jezusi e urdhëron. Ne themi se ajo është shenjë e trupit dhe gjakut të tij; por nëse do të ishte *vetëm* një shenjë, atëherë, do të kishte njësoj vlerë sikur thjesht të uleshim dhe ta shikonim; por na thuhet *ta hamë dhe ta pimë*, sepse duke vepruar kështu, po tregojmë hapur, dukshëm dhe në mënyrë publike besimin tonë, dhe së brendshmi po ushqejmë shpirtin me bekimin e bashkësisë me Krishtin, ndërsa i kujtojmë vetes në njëfarëlloj shëmbëlltyre me veprime se ai na deshi dhe dha veten për gjithsecilin prej nesh. Në kapitullin tjetër do të shqyrtojmë dy burra që arritën të thoshin: “Ai na u bë i njohur në thyerjen e bukës”. Dhe ti do t'i afroresh më tepër Krishtit, dhe shpirti yt do të ushqehet, kur të thyesh bukën në përkujtim mirënjohës të tij.

Dua të them dhe një gjë tjetër për Gjonin 6. Dua të vini re se Jezusi tha: “Punoni... për ushqimin që mbetet për jetë të përjetshme... Kjo është vepra e Perëndisë, të besoni...”. Ndërsa ecën përpara në jetën e krishterë, dhe ndërsa

të kalojnë vitet e jetës, mund të të duket se po bëhet më e lehtë që të mbash besimin në Krishtin; ose mund të të duket më sfiduese ose më e vështirë. Cilido qoftë realiteti, nuk duhet të rehatohesh, të plogështohesh, apo të dembelosesh në mbajtjen e besimit, ecjen, dhe intimitetin tënd me Krishtin. Ai thotë se duhet të punojmë fort për të; thotë se kjo është “vepra” e Perëndisë” – që unë mendoj se nënkupton veprën që Perëndia kërkon nga ne.

Bernard i Clairvaux, themeluesi dhe abati i manastirit Cistercian në shekullin e 12-të në Clairvaux, shkruan në predikimin e tij XXI mbi Këngën e Solomonit:

Prandaj, kur ndihesh i goditur nga mpirja, vakësia dhe lodhja, mos i hap udhë, për këtë arsye, mosbesimit, dhe as mos hiq dorë nga ushtrimet shpirtërore, por kërko dorën e Atij që është i aftë të ndihmojë dhe përgjëroju që të mund të tërhiqesh pranë Tij, derisa të rizgjohesh dhe ripërtërihesh nga hiri dhe, në këtë mënyrë, të bëhesh më i gëzuar dhe më energjik; derisa të aftësohesh për të vrapuar garën që të është vënë përpara dhe të thuash: “Do të veproj në rrugën e urdhërimeve të tua, sepse ti do të më zgjerosh zemrën” (Ps. 119.32)¹

Nëse besimi të duket i vështirë, dhe dyshimi të duket sfidë, Perëndia mundet dhe do të të ndihmojë. Ne kemi botuar një libërth të quajtur *Mposht Dyshimin*, që mund të të ndihmojë me anë të një numri pasazhesh biblike.

Kapitulli 5 - Emaus

“E kishin njohur në ndarjen e bukës”.

Kemi shqyrtuar disa mënyra si Darka e Zotit dëfton *pas* në kohë për atë që ndodhi rreth 2,000 vjet më parë; tani vazhdojmë të shqyrtojmë se çfarë të ndodh ty *tani* kur vjen te Tryeza e Zotit. Çfarë mund të të bëjë ajo, dhe çfarë mund të bëjë për ty? Është e drejtë që t’i referohemi Darkës së Zotit si “misteret e shenjta”, sepse ajo që ndodh nuk është diçka që mund të rroket ose kuptohet thjesht me anë të arsytimit njerëzor. Gjithsesi, Shkrimet na tregojnë që të presim disa bekime kur vijmë në këtë mister.

Do të shqyrtojmë atë që u ndodhi dy dishepujve në rrugën për në Emaus, një fshat që ndodhej rreth 12 ose 31 km nga Jeruzalemi, në varësi të versionit biblik. Janë sugjeruar një numër identifikimesh të Emausit por, sot, askush nuk e di se cili është ai fshat ku ndodhën këto ngjarje. S’ka rëndësi: e rëndësishme për ne sot është ajo që ndodhi atje.

Dy nga dishepujt e Jezusit po ecnin për në Emaus, duke pasur në mendje ngjarjet e fundit për vdekjen e Jezusit dhe lajmet fillestare të ringjalljes së tij. Ata po flisnin për të gjitha gjërat që kishin ndodhur, kur një i panjohur u bashkua me ta dhe i pyeti se për çfarë po diskutonin. Nga fytyrat e tyre, ai e shihte se ishin të trishtuar, dhe fjalët e tyre treguan të njëjtën ndodhi, sepse i treguan se po flisnin për

Jezusin nga Nazareti që ishte një profet i fuqishëm në vepra dhe në fjalë përpara Perëndisë dhe përpara gjithë popullit. Dhe se si krerët e priftërinjve dhe kryetarët tanë e kanë dorëzuar për ta dënuar me vdekje dhe e kanë kryqëzuar.

Ata ende s’besonin në ringjalljen e Krishtit, as nuk kuptonin qëllimin dhe pushtetin e kryqëzimit, por këto gjëra ishin tashmë të rëndësishme për ta, dhe i ndienin thellë. Kjo duhet të jetë e vërtetë edhe për ne, edhe sikur të mos e kuptojmë domethënien e gjithë kësaj.

Në fakt, ky i panjohur ishte Jezusi, por “sytë e tyre ishin të penguar që të mos e njihnin”, siç thuhet te Lluka 24, ku tregohet kjo ndodhi. Me

vazhdimin e bisedës, u bë edhe më e qartë se ata i kishin humbur shpresat dhe besimin:

Por ne kishim shpresë se ai do të ishte ky që do ta çlironte Izraelin.

“Ne kishim shpresë” – domethënë, por s’mund të shpresojmë më në këtë gjë, sepse tani ai ka vdekur. Nuk e di nëse ti ke ndonjëherë kohë pasigurie për të vërtetën e ungjillit. J. R. R. Tolkien, i votuar shkrimtari më popullor i Britanisë në shekullin e njëzetë sipas tre anketimeve të ndryshme, dikur shkroi kështu për rrëfimin që i bën ungjilli Krishtit: “Kjo histori fillon dhe përfundon me gëzim... S’ka asnjë përrallë tjetër, të treguar ndonjëherë, që njerëzit të mos dëshironin më tepër të ishte e vërtetë... Ta hedhësh poshtë atë, çon ose në trishtim, ose në zemërim”. Ndoshta të gjithë kemi zonat pasigurie në besimin tonë, apo kohë pasigurie dhe dyshimi, dhe ndoshta edhe në mendojmë: “Ah, sikur të ishte e vërtetë!” ose “Ah, sikur të isha i sigurt!”

Kishte disa elemente të besimit të tyre të mëparshëm tek të cilët ata mbaheshin ende:

- Ata ende besonin se Jezusi ishte një profet i fuqishëm
- Ende besonin se, një ditë, përmes dikujt, Izraelit do t’i vinte shpengimi.
- Kujtonin parashikimet e Llukës 9:22 dhe 18:33, kur Jezusi kishte parashikuar se do të vritej dhe do të ngrihej së vdekurish ditën e tretë, dhe pasi thanë se çfarë shprese kishin pasur, ata shtojnë, ndoshta me melankoli dhe, sipas mendimit tim, me një rreze shprese: “Por, megjithëkëtë, sot është e treta ditë që kur ndodhën këto gjëra. Por edhe disa gra në mes nesh na kanë çuditur sepse, kur shkuan herë në mëngjes të varri, dhe nuk e gjetën trupin e tij, u kthyen duke thënë se kishin parë një vegim engjëjsh, të cilët thonë se ai jeton. Dhe disa nga tanët shkuan te varri dhe e gjetën ashtu si kishin treguar gratë”.

Por zhgënjimi i tyre ende mbisundon, sepse shtojnë, “por atë nuk e panë”. Është dita e tretë – s’mund të thuhet se është tepër vonë për të vazhduar të shpresojnë, por “atë nuk e panë”.

Mendo për këtë: Krishti i ngjallur, pikërisht në atë çast, po qëndronte dhe po ecte me ta, por sytë e tyre ishin të mbyllur që të mos e njihnin. Nëse je

besimtar në të, ai është, pikërisht tani, me ty, ndonëse mund të të mungojë siguria e plotë, dhe ndoshta mund të mendosh: “Ah, sikur të mund të besoja fuqishëm se gjithë kjo është e vërtetë!”

Pastaj, i panjohuri, ende duke fshehur identitetin, fillon t’u shpjegojë çështjen. U tregon se ishte e nevojshme që Krishtit t’i duhej të vuante këto gjëra dhe të hynte në lavdinë e tij. Kryqëzimi dhe ringjallja ishin të dyja aspekte të pandashme dhe të domosdoshme të mënyrës së Perëndisë për të shpenguar burrat dhe gratë e rënë, të mëkatshëm, dhe të humbur. Dhe, duke filluar me Moisiun dhe gjithë profetët, ai u interpretoi, në të gjitha shkrimet, gjërat që kishin të bënin me të. Duhet të ketë qenë një studim biblik i mrekullueshëm – por, gjithsesi, ata nuk e shihnin dhe as nuk e kuptonin!

Ata ende s’kuptonin – por, ndërsa ai fliste, zemrat u digjeshin përbrenda. Kjo po i trazonte; po i prekte thellë. Edhe këtu, ti dhe unë mund të na duket vetja thellësisht të prekur nga shkrimet, përfshi dhe ato herë kur nuk mund ta kuptojmë plotësisht mësimin dhe kuptimin e tyre. Zemrat na digjen përbrenda. Perëndia po na tërheq, po na flet.

Kur iu afruan Emausit, i panjohuri dukej sikur kishte ndërmend të ndahej prej tyre dhe të vazhdonte më tej, por ata e shtrënguan që të qëndronte me ta, “sepse po ngryste dhe dita po mbaron”. Kështu, ai hyri bashkë me ta në shtëpinë e tyre, ose ndoshta në bujtinë e tyre, dhe qëndroi me ta. Vini re se ata e mirëpritën Jezusin, pa e ditur kush ishte ai, dhe pa kuptuar ende gjërat që u kishte shpjeguar gjatë udhës, për nevojën dhe efektin e kryqëzimit dhe ringjalljes së Krishtit. Po kështu, do të ishte mirë nëse zemra jonë do të ishte e hapur që të mirëpresë Jezusin përpara se të kemi arritur të kuptojmë gjithçka rreth tij dhe veprës së tij për të na shpenguar. “A ke vend për Jezusin?” pyet një himn i vjetër.

Ata ulen për të darkuar së bashku, dhe – vini re, sërish, me shumë kujdes fjalët - Jezusi

mori bukën, e bekoi dhe, si e theu, ua ndau atyre - vargu 30.

Tani, kjo formulë duhet të na jetë bërë shumë e njohur. Kujtoni Mateun 26, Gjonin 6, Llukën 22 dhe 1 Korintasve 11, ku lexojmë:

Jezusi mori bukën, e bekoi, e theu, dhe ua dha dishepujve.

i ngriti sytë nga qielli, i bekoi; i theu bukët dhe ua dha dishepujve të vet.

Pastaj mori bukën, falënderoi, e theu dhe ua dha atyre.

Zoti Jezus... mori bukën, dhe si falënderoi, e theu...

Edhe një herë tjetër, këtu kemi një referim të qartë për Kungatën. Fjalët që vijnë menjëherë pas kësaj te Lluca 24 thonë: “Atëherë atyre iu çelën sytë dhe e njohën”. Dhe vargu 35 na thotë se “e kishin njohur në ndarjen e bukës”.

Këtu kemi një ndodhi që është e çuditshme për protestantët, të cilët e duan Biblën kaq fort dhe që kanë parullën “sola scriptura” (vetëm me anë të Shkrimit) për të përcaktuar burimin nga e marrin besimin dhe praktikën e tyre. Sepse këta dy dishepuj nuk e njohën Krishtin nga Shkrimet, edhe kur vetë Jezusi ua shtjelloi. Por “e kishin njohur në ndarjen e bukës”. Teologët, duke dëshiruar (me të drejtë) për të renditur gjithçka në mënyrë të drejtë për mënyrën si funksionon kisha, kanë diskutuar nëse Darka e Zotit është “një porosi kthyesë [në besim]” ose jo – nëse është e përligjur të shpresohet që njerëzit do të lindin sërish nëse vijnë te Tryeza. Është e drejtë që të përpiqemi ta kryejmë jetën e kishës në dritën e Biblës dhe parimeve të saj, por në analizën e fundit, Perëndia mund ta kthejë shpirtin në besim përmes çfarëdolloj mjeti që të zgjedhë. Disa kisha të thonë që të vish vazhdimisht te Tryeza e Zotit si një mjet me anë të së cilit ti kërkon seriozisht të gjesh dhe të njohësh Zotin; të tjera të thonë të mos vish te Tryeza para se të dish se ai t’i ka falur mëkatet. Kjo nuk është një pyetje që do të përpiqem t’ia gjej përgjigjen në këtë libërth. Por këtu, të paktën, ishin dy dishepuj të cilëve Krishti iu bë i njohur, jo përmes predikimit, por “në ndarjen e bukës”. Nuk duhet të mohojmë besimin e dikujt, apo të mos arrijmë të shohim hirin e Perëndisë në jetën e tij, thjesht sepse ai na duket se ka ardhur në besim në një mënyrë të pazakontë ose të parregullt. Është më mirë të shohim hirin e Perëndisë dhe të gëzohemi. Gjëja e sigurt është se duhet të vijmë te Tryeza me një qëndrim të përulur për të kërkuar, dhe duke shpresuar të njohim, Zotin, sado larg të mund (ose të mund të mos) kemi përparuar tashmë; por kjo është tema e një kapitulli të mëvonshëm, dhe për momentin, do ta lëmë mënjanë deri atëherë.

Sapo Jezusi iu bë i njohur, “u zhduk prej syve të tyre”. Ata u kthyen në Jeruzalem po atë natë, gjetën apostujt dhe të tjerët të mbledhur së bashku, dhe u treguan gjithçka që kishte ndodhur.

A ka kjo histori e vërtetë diçka për të na thënë ty dhe mua? Sigurisht që po; për shembull:

- Ashtu si dishepujt që takuan Jezusin, pa e njohur, në rrugën për në Emaus, mirëprite Jezusin në jetën tënde edhe nëse ka shumë gjëra në Shkrim që nuk i kupton: ti do të arrish ta njohësh përmes besimit, jo përmes kuptimit paraprak mendor të gjithçkaje.
- Kur vjen te Tryeza e Zotit dhe merr kungatën, eja duke e dëshiruar Krishtin dhe duke besuar në të, dhe duke pritur që të të jepet zbulesë më e plotë përmes besimit, me anë të Frymës së Shenjtë.

Sado ngushtë dhe qartë ta njohim tashmë Krishtin, sado fillestarë të jemi, apo sado dhjetëvjeçarë të kemi, në besimin tek ai dhe ecjen në bashkësi me të, unë besoj se, në njëfarë mënyre të pashpjeguar – me anë të ndonjë farë “misteri të shenjtë” – ai na është bërë i njohur “në ndarjen e bukës”. Besimi ynë në të, bashkësia me të, ose njohuria e tij, bekohen dhe thellohen në Tryezën e tij.

Pas ndodhive të Llukës 24, kur ai u zhduk nga sytë e tyre, ata besuan në të pa e parë, ashtu siç duhet të veprojmë ti dhe unë. Ai ka shpallur një bekim mbi ata që besojnë pa e parë kurrë atë: “Lum ata që nuk kanë parë dhe kanë besuar” (Gjoni 20:29).

Pas kësaj, ata u bënë dëshmitarë të Krishtit të ringjallur. U kthyen po atë darkë në Jeruzalem dhe u treguan të tjerëve gjithçka që kishin përjetuar. Dhe, në vargjet 47-48, kur janë në Jeruzalem me të tjerët, Krishti i ringjallur u tha “që në emër të tij të predikohet pendimi dhe falja e mëkateve ndër të gjithë popujt, duke filluar nga Jeruzalemi. Dhe ju jeni dëshmitarët e këtyre gjërave”. Besimi nuk u erdhi lehtësisht apo menjëherë atyre, por tani besimi dhe dëshmia ishin të qartë dhe jetikë. Ndoshta vetë vështirësitë që ke për të arritur në besim ose njohuri do të ndihmojnë që ta bëjnë dëshminë tënde të ardhshme më të qartë, më të fortë, më të bindur, dhe më të fuqishme për të.

Kapitulli 6 - Darka dëfton para

“derisa ai të vijë”

Në Darkën e Fundit te Mateu 26, Jezusi u tha dishepujve të vet këto fjalë të mrekullueshme që të ngrohën zemrën:

Unë nuk do të pi më nga ky fryt i hardhisë, deri në atë ditë kur, bashkë me ju, do ta pi të re në mbretërinë e Atit tim.

Kështu, Darka e Fundit që ai pati me dishepujt e vet dëfton para drejt një bashkësie të përtërirë tryeze me Zotin tonë në mbretërinë përfundimtare. Ja disa vargje të mëtejshme nga Shkrimi mbi këtë temë:

Mbretëria e qiejve i ngjan një mbreti, i cili përgatiti dasmën e të birit. Dhe dërgoi shërbëtorët e vet për të thirrur të ftuarit në dasmë.

Erdhi dhëndri, dhe ato që ishin gati, hynë bashkë me të në dasmë.

Mos ki frikë, o tufë e vogël, sepse Atit tuaj i pëlqeu t’ju japë mbretërinë... Lum ata shërbëtorë, që zotëria, kur të kthehet, do t’i gjejë zgjuar! Në të vërtetë po ju them se ai vetë do të ngjeshet dhe do t’i vendosë ata në tryezë, dhe ai vetë do t’u shërbejë... Edhe ju pra, jini gati, sepse Biri i njeriut do të vijë në atë orë që nuk e mendoni.

Ju jeni ata që qëndruat me mua në sprovat e mia. Dhe unë ju caktoj mbretërinë ashtu si ma ka caktuar mua Ati im, që ju të hani e të pini në tryezën time, në mbretërinë time...

Le të gëzohemi... sepse erdhi dasma e Qengjit dhe nusja e tij është përgatitur... Lum ata që janë ftuar në gostinë e dasmës së Qengjit.

- Mateu 22; 25; Lluka 12; 22; Zbulesa 19

Jeta i përngjan shumë një udhëtimi të gjatë, nëse na jepen “shtatëdhjetë vjet” ose më gjatë (për shkak të fuqisë sonë). Ajo përmban periudha lumturie, si dhe trishtimi dhe dhimbjeje. Në fund të jetës, për besimtarin e krishterë, qëndron mbretëria përfundimtare dhe e përjetshme e Perëndisë, që do të inaugurohet me darkën e dasmës së Qengjit.

Kur ne luteshim për Shqipërinë dhe planifikojmë për punën e ungjillit atje gjatë viteve 1970 dhe 1980, shpesh zhvillim biseda të gjata dhe plot zjarr

ndërsa ecnim për tre deri në gjashtë orë nëpër malet e Uellsit, ku jetoj tani. Uellsit është një vend me shi. Disa nga malet e veriut marrin një reshje mesatare shiu mbi 3,000 mm në vit. Mund të bëhet edhe mjegull. Reja zbret dhe ti shpesh ecën nëpër re. Mund të ketë edhe erë ose të ftohtë. Zoti, në mirësinë e tij (mua që jam i padenjë) më ka dhënë një grua që është kuzhinierë e shkëlqyer. Imagjinoni miqtë e mi dhe mua, tek ktheheshim në shtëpi pas një ecjeje të gjatë nëpër male ku kishim ndarë barrën tonë të vazhdueshme për Shqipërinë, kallkan, të lagur dhe të uritur – dhe, pastaj, Margaret na shërben një vakt të shijshëm, të nxehtë dhe që të ngop, ndoshta të shoqëruar me verë prej frutash shtogu që e bëja unë – duhen dy vjet që të bësh verë të mirë – dhe pastaj ndezim një zjarr dhe ulemi në ngrohtësinë dhe rehatin e shtëpisë, në miqësi dhe bashkësi. Kjo është një pamje që tregon si filloi dhe u zhvillua shërbesa jonë shqiptare. Mendoj se ajo na jep, gjithashtu, një pamje të zbehtë të mirëpritjes që do të na bëhet në darkën e dasmës së Qengjit, kur ai vetë, bashkë me të gjithë bashkëbesimtarët tanë të krishterë, të shpenguar nga gjaku i tij dhe të sjellë në besim gjatë shekujve në mbarë botën, do të pimë së bashku nga fryti i hardhisë në mbretërinë e përgatitur nga Perëndia dhe Ati, nganjëherë pas një udhëtimi të vështirë dhe sfidues në jetë.

Po përpiqem të të ndihmoj që të kuptosh pak se si mund të jetë darka e dasmës së Qengjit dhe, sigurisht, nuk mundem dot ta përshkruaj. Por do të të jap dhe një tjetër përshkrim, të marrë nga jeta britanike. Viti është i gjatë – nga janari në dhjetor – dhe mund të kërkojë punë të vështirë dhe të rëndë nga ne, madje dhe kërkesat e kishës dhe familjes, të cilat (ndonëse mund të na japin gëzim) mund të bëhen kërkuese dhe lodhëse për ne. Do të ketë diell, ngrohtësi, shi, ngricë, lodhje, të ftohtë dhe, ndoshta, sëmundje. Pastaj vijnë krishtlindjet, ditët e fundit të vitit, kur shumica e familjeve pushojnë nga puna, qetësohen, hanë, japin dhurata dhe shijojnë shoqërinë e njëri-tjetrit si dhe të miqve në ngrohtësinë dhe mikpritjen e vatrës.

Ose, së fundmi, mendoj për vitin 1965 kur u largova nga shtëpia për tre muaj; isha djalë 18 vjeç. Ishte e para herë që isha larguar nga shtëpia dhe prindërit për më tepër sesa një kohë të shkurtër në udhëtime shkolle; shkova në Backnang, në Gjermani, për të përmirësuar gjermanishten, dhe punova si postier. Pas pak kohe, fillova të ndieja mall për shtëpinë; më merrte malli për prindërit dhe miqtë, dhe për mjedisin e njohur të Hampshire ku isha rritur. (S’kishim ndërruar asnjëherë shtëpi). Në fund të tre muajve, pata

mundësinë që të vazhdoja të punoja në Gjermani edhe për tre muaj të tjerë, por malli më mposhti, dhe mora trenin dhe tragetin për t'u kthyer në shtëpi. Shkëmbinjtë e lartë e e bardhë të Dover-it janë një pamje e famshme dhe ndjellëse për udhëtarët që mbërrijnë në Angli, dhe unë ndjeva emocion dhe gëzim të madh kur i pashë, dhe kur më takoi im atë, i cili kishte ardhur për të më çuar në shtëpi me makinë. (Mund të shtoj se kjo ishte e vetmja herë që kamë vuajtur nga malli për shtëpinë: ndoshta është një fazë që na duhet ta kalojmë të gjithë në jetë).

Festa e dasmës, në mbretërinë e Perëndisë, nënkupton mbërritje, qetësim, pranim, dhe shtëpi.

Kjo festë dasme paraprihet nga Ardhja e Dytë e Zotit tonë, në fund të kësaj epoke. Ai tha: “Kur të shkoj e t’ju përgatis vendin, do të kthehem dhe do t’ju marr pranë meje, që aty ku jam unë, të jeni edhe ju” (Gjoni 14:3). Dhe Apostulli shkroi: “Zoti vetë, me një urdhër, me zë kryeengjelli dhe me borinë e Perëndisë, do të zbresë nga qielli dhe... kështu do të jemi përherë bashkë me Zotin” (1 Thesalonikasve 4:16-17).

Dhe pikërisht drejt kësaj Ardhjeje dëfton para shërbesa e Kungatës:

Sepse sa herë të hani nga kjo bukë ose të pini nga kjo kupë, ju shpallni vdekjen e Zotit, derisa ai të vijë. - 1 Korintasve 11:26

Ndërsa presim Ardhjen e tij, vazhdojmë me këmbëngulje në thyerjen e bukës, duke kthyer kokën pas me besim drejt vdekjes së tij për shpengimin tonë, dhe duke shikuar përpara me shprese drejt darkës së dasmës së tij. Dhe, teksa presim, i shërbejmë me besnikëri në botën dhe kishën e tij. “Le të jenë ngjeshur ijët tuaja, dhe llambat ndezur. Ngjajini atyre që presin zotërinë e tyre... Lum ata shërbëtorë, që zotëria, kur të kthehet do t’i gjejë zgjuar” (Lluka 12:35-37).

Kapitulli 7 - Mbretëria

*“Shumë do të vijnë nga lindja dhe nga perëndimi dhe do të ulen në tryezë...
në mbretërinë e qiejve.”*

Në kapitullin e mëparshëm shqyrtuam idenë e një darke, ose feste, që do të ndodhë pas fundit të kësaj epoke, kur të krishterët do të ulen në tryezë me vetë Zotin në mbretërinë e tij. Kjo festë parafytyrohet që tek Isaia 25:1-8.

Ky pasazh na tregon se Perëndia ka plane që i ka formuar që në kohët e lashta, besnike dhe të sigurta, dhe vijon duke shqyrtuar gjykimin përfundimtar dhe festën që vijon pas tij. “Unë... do të kremtoj emrin tënd, sepse ke bërë gjëra të mrekullueshme”, thotë vargu 1, duke parë përpara me besim dhe shpresë për përmbushjen e këtyre planeve. Vërtet, “gjëra të mrekullueshme” kanë për të ndodhur.

E para prej këtyre “gjërave” është shkatërrimi përfundimtar i një qyteti të papërcaktuar – i papërcaktuar për shkak se ai simbolizon dhe përfaqëson çdo qytet ose komunitet që refuzon dhe hedh poshtë Zotin dhe popullin e tij. Vargu tjetër na tregon se komunitete të tilla janë të forta dhe mizore. Mendo për mizorinë me të cilën janë përndjekur të krishterët në mbarë epokat: në ditët e kishës së hershme nën perandorinë romake; në mesjetë, nga Inkuizicioni spanjoll; në vitet e komunizmit në Evropë dhe Bashkimin Sovjetik; sot në vendet e Lindjes së Mesme – për të përmendur vetëm ca shembuj.

Por, përmes gjithë atyre shekujve urrejtjeje, gjithë atyre përpjekjeve këmbëngulëse për të shfarosur dëshmitarët e Perëndinë, “ti ke qenë një kështjellë për të varfrin... për të mjerin në fatkeqësinë e tij, një strehë kundër stuhisë dhe një hije kundër të nxehtit”. Perëndia e ka mbajtur gjithmonë kishën e tij. Edhe në Shqipëri, ku Kisha Ungjillore në Korçë u katandis në vetëm tre anëtarë të mbetur deri në vitin 1991, ku pastori (Koci Treska) u burgos nën mbretin Zog, nën italianët, dhe pastaj nga komunistët, kur refuzoi të pranonte ofertën e çlirimit me kusht që të bëhej informator – edhe atje, kisha e Perëndisë mbijetoi.

Mbi tokë, kisha ka mbijetuar gjithmonë; në qiell, ata që janë vrarë për besimin e tyre kanë marrë mirëpritjen që u bëhet martirëve. “Fryma e

tiranëve është si një furtunë kundër murit” (v. 4): shiu dhe era mund ta sulmojnë murin, por pas stuhisë, kur dielli del sërish, muri është ende në këmbë; furtuna s’ka efekt dhe nuk mund ta rrëzojë murin.

“Ti do ta pakësosh zhurmën e të huajve... kënga e tiranëve do të detyrohet të heshtë”, thotë vargu i fundit i kësaj pjese, vargu 5. Do të vijë dita kur bota, që shohim dhe njohin, do të marrë fund, kur përndjekja dhe përçmimi që ka kaluar kisha do të përfundojë përjetë, kur Jezu Krishti do të lavdërohet në shenjtorët e vet, pra, kur fitorja dhe lavdia e tij do të shihen në të gjithë ndjekësit e tij të vërtetë. Isaia e përsërit këtë pak më vonë në vargun 8: “... do të heqë nga tërë dheu turpin e popullit të tij”. Kurrë më nuk do të na tallë, hedhë poshtë, përndjekë, apo vrasë njeri për shkak të dashurisë sonë për Zotin Jezu Krishti.

Menjëherë, Isaia na e kthen vëmendjen te festa që vijon pas këtyre ngjarjeve:

Zoti i ushtrive do t’u përgatisë tërë popujve mbi këtë mal një banket me gjellë të shijshme...me verëra të vjetra dhe të zgjedhura

Ja, pra, sërish: epoka e tanishme përfundon, dhe vijon një festë me ushqim dhe verë, e cila (e dimë nga Dhiata e Re) është “darka e dasmës së Qengjit”. Të lumë janë ata që janë ftuar!

Isaia thotë se festa do të mbahet “mbi këtë mal”, pra, në Malin Sion, dhe Hebrenjve 12:22-24 na siguron, si të krishterë, se kemi ardhur pranë “malit Sion dhe qytetit të Perëndisë të gjallë, Jeruzalemit qiellor,... dhe kishës së të parëlindurve që janë shkruar në qiej... dhe Jezusit”. Isaia përshkruan natyrën e pasur dhe të bollshme të festës, duke përfshirë gjellë “me shumë palcë”, sepse palca konsiderohej ushqim i veçantë; verë e pastruar dhe vjetruar siç duhet, në kulmin e shijes dhe butësisë. Do t’ia vlejë të jesh i pranishëm në këtë festë!

Duke parapërfytyruar një metaforë të përdorur nga apostulli Pal, Isaia na thotë gjithashtu se kjo festë do të ketë pjesëmarrjen e atyre të cilët e njohin personalisht Krishtin.

Isaia: Do të shkatërrojë mbi këtë mal mbulesën që mbulonte tërë popujt, po kështu edhe mbulesën e shtrirë mbi të gjitha kombet.

Pali (2 Kor. 3; 4): Mendjet e tyre u errën; sepse, në leximin e besëlidhjes së vjetër, po ky vel mbetet pa u hequr, sepse veli anulohet

në Krishtin. Por deri më sot, kur lexohet Moisiu, një vel mbetet mbi zemra t e tyre. Por kur Izraeli të kthehet te Zoti, veli do të hiqet... Dhe, në qoftë se ungjilli ynë është ende i mbuluar me vel, ai është i mbuluar për ata që humbin.

Kjo festë është fillimi i jetës sonë në mbretërinë e përjetshme: kjo jetë do të jetë e përjetshme. Nuk do të përfundojë kurrë; nuk do të vdesim kurrë. Isaia vazhdon: “Do të shkatërrojë përgjithnjë vdekjen” – një tjetër motiv i përmendur nga Pali: “Vdekja u përpi në fitore” (1 Kor. 15:54).

Pastaj vjen një nga premtimet më të dashura të Dhiatës së Vjetër: “Zoti, Zoti, do t’i thajë lotët nga çdo fytyrë”. Sa afër duhet t’i qëndrosh dikujt, kur i fshin lotët! Kaq afër do ta na vijë Perëndia, Ati ynë, kur të qetësojë dhe shërojë të gjitha trishtimet e tokës. Zbulesa 21:4: “Dhe Perëndia do të thajë çdo lot nga sytë e tyre; dhe vdekja nuk do të jetë më; as brengë, as klithma, as mundim, sepse gjërat e mëparshme shkuan”.

Këto gjëra janë të patundura dhe do të ndodhin me siguri, “sepse Zoti ka folur” (vargu 8). Vërtet, ato janë “gjëra të mrekullueshme, projekte të konceptuara shumë kohë më parë, dhe të realizuara me besnikëri dhe vërtetësi”.

Kjo temë e një feste të fundit bekimesh shfaqet gjetkë edhe në Dhiatën e Vjetër:

Nevojtarët do të hanë dhe do të ngopen... Zemra juaj do të jetojë përjetë. Të gjitha skajet e tokës do ta mbajnë mend! - Psalmi 22:26-27

Kjo temë rishfaqet në Dhiatën e Re. Kemi vërejtur një sërë pasazhesh në kapitujt e mëparshëm. Ja dhe një tjetër: Jezusi tha: “Unë po ju them se shumë do të vijnë nga lindja dhe nga perëndimi dhe do të ulen në tryezë me Abrahamin, Isakun dhe Jakobin, në mbretërinë e qiejve” (Mateu 8:11). Ja dhe një tjetër (Lluka 14:15): “Lum kush do të hajë bukë në mbretërinë e Perëndisë!”

Kujto çfarë tha Jezusi në Darkën e Fundit: “Tani e tutje unë nuk do të pi më nga ky fryt i hardhisë, deri në atë ditë kur, bashkë me ju, do ta pi të re në mbretërinë e Atit tim”. Kur vjen te Kungata, ajo ngrënie dhe pirje tani në këtë botë, dhe ngrënia e pirja e ardhshme me Shpëtimtarin tonë në epokën që do të vijë, janë të lidhur në mënyrë të pandashme. Darka tani parafytyron

atë në Mbretëri; ajo që do të shijohet atëherë është një vazhdim i bashkësisë sonë rreth Tryezës së Zotit tani.

Kapitulli 8 - Darka, Kisha, dhe ti

“Është një trup i vetëm dhe një Frymë i vetëm”

Shpirtërisht, ti i je bashkuar Zotit me anë të besimit. Perëndia të bashkon me Krishtin dhe kishën e tij: “të zgjedhur sipas paranjohjes së Perëndisë, Atit, me anë të shenjtërimit të Frymës, për t’u bindur dhe për t’u spërkatur me gjakun e Jezu Krishtit” (1 Pjetri 1:2). “Ai që bashkohet me Zotin është një frymë me të” (1 Kor. 6:17). “jeni të shpëtuar me anë të hirit nëpërmjet besimit...kjo... është dhurata e Perëndisë” (Efesianëve 2:9). Por askush nuk mund ta shohë dot; ai është një bashkim i padukshëm dhe i brendshëm me Krishtin. Apostulli Gjon përqendrohet shumë tek ai në shkrimet e tij.

Megjithatë, ekziston dhe një trup i jashtëm dhe i dukshëm njerëzish që quhet “kisha”, së cilës i përket edhe ti nëse je i krishterë. Si bëhemi pjesë e saj? Përgjigjja është, me anë të pagëzimit:

Shkoni, pra, dhe bëni dishepuj nga të gjithë popujt duke i pagëzuar...

Jezusi erdhi me dishepujt e vet në tokën e Judesë dhe qëndroi aty bashkë me ta dhe pagëzonte... Farisenjtë kishin dëgjuar se Jezus po bënte më shumë dishepuj dhe po pagëzonte më shumë se Gjoni (ndonëse nuk pagëzonte Jezusi vetë, por dishepujt e tij).

Ata që e pranuan fjalën e tij... u pagëzuan; atë ditë u shtuan rreth tre mijë veta.

Kështu ai urdhëroi që ata të pagëzoheshin në emër të Zotit Jezus.

Është një trup i vetëm... një Zot i vetëm, një besim i vetëm, një pagëzim i vetëm.

Mateu. 28; Gjoni 3&4; Veprat e Apostujve 2&10; Efesianëve 4

Pagëzimi është shenja e bashkimit me kishën; siç mësohet tek 1 Korintasve 10 dhe te Veprat 2, ardhja te Tryeza e Zotit është shenja e anëtarësisë së vazhduar në familjen e Zotit:

Sepse ne të shumtit, jemi një bukë, një trup, sepse të gjithë marrim pjesë në të vetmen bukë. Shikoni Izraelin sipas mishit: ata që hanë flijimet a nuk janë pjesëmarrës të altarit?

Dhe ata që e pranuan fjalën e tij me gëzim, u pagëzuan; atë ditë u shtuan rreth tre mijë veta. Ata ishin ngulmues... në thyerjen e bukës.

Në Darkën e Fundit, Jezusi mblodhi dymbëdhjetë burra të pagëzuar për të marrë pjesë në Darkë. Njëri prej tyre, Juda Iskarioti, ishte dishepull i rremë: i pagëzuar në trup, i pakthyer në zemër. Ndoshta, shumica e kishave deri më sot kanë njerëz në anëtarësinë e tyre që janë pagëzuar, por që nuk janë bashkuar me Krishtin me anë të Frymës. Por, nga praktika dhe simbolizmi biblik i mistereve mësohet se vetëm njerëzit e pagëzuar duhet të marrin Kungatën.

Marrja e Darkës së Zotit me popullin e Zotit është një çështje solemne dhe serioze. Nuk tregon vetëm faktin se ti ushqehesh me Krishtin, përkujton vdekjen e tij shpëtuese, dhe shpresën tënde për festën e fundit të dasmës: ajo tregon anëtarësinë tënde në trupin e tij, kishën. Ka njerëz që u pëlqen të marrin kungatën, por që nuk janë të përkushtuar ndaj kishës – ndaj asnjë trupi lokal të krishterësh. Ata vijnë dhe shkojnë; s'janë të besueshëm; në zemër, ata nuk e kanë bashkuar veten me familjen dhe bashkësinë, bashkë me gjithë përgjegjësitë, kërkesat, përkushtimin dhe durimin që kërkon kjo gjë. Por shkruesi i Hebrenjve thotë: “Le të mbajmë të patundur rrëfimin e shpresës sonë... pa hequr dorë nga të mbledhurit bashkë tonin, sikurse kanë zakon disa”. Një arsye pse Pali shkroi 1 Korintasve ishte që t'i vinte fre tundimit të njerëzve për të shfaqur individualizëm të tepruar.

Ja pse kungatën e marrim së bashku, jo të vetëm. Te 1 Korintasve 11, kapitulli që merret në mënyrë të plotë me Kungatën, tema e ardhjes së bashku përmendet pesë herë. Në kapitullin e mëparshëm, ku Pali shkruan gjithashtu për Darkën e Zotit, ai thotë se “ne të shumtët jemi një bukë, një trup, sepse të gjithë marrim pjesë në të vetmen bukë”. Kjo është diçka që kisha e bën në bashkësi, kur mblidhet së bashku.

Në kishën që i përkas, në qytetin ku jetoj, me të cilën u bashkova më 1977 pasi u transferova në atë qytet, kemi pasur kohë rritjeje dhe bekimi kur është gëzim të jesh i pranishëm dhe të marrësh pjesë. Por ka pasur dhe herë të tjera kur gjërat kanë qenë më pak të këndshme: predikime të mërzitshme dhe të rrepta nën të cilat kisha u venit dhe bashkësia e mbrëmjes u pakësua deri në rreth gjashtë vetë; vështirësi që dolën nga mosmarrëveshjet në lidhje me përdorimin e parasë; humbje e anëtarëve kur dy gra ranë në mëkat të rëndë; plogështia (ose kështu m'u duk mua) nga ana e personave përgjegjës për të thirrur një predikues të ri pasi iku i pari. Por unë nuk jam larguar:

kam qëndruar. Pse? Sepse besoj se Zoti kërkon besnikëri. Unë kam thyer bukë me ta; kam treguar publikisht se i përkas asaj kishë.

Është si zakoni shqiptar ku njeriu që ka ngrënë kripën time duhet të mbetet miku im, dhe duhet të jemi të sigurt dhe besnikë me njëri-tjetrin: bukë, kripë e zemër. Në shtypjen që turku i bëri kryengritjes së klaneve të Shkodrës herët në shekullin e 19-të, një nga drejtuesit më trima të kryengritësve, një kryetar fisi katolik, u kap rob dhe u soll përpara qeveritarit turk. Pashai dha urdhër që t'i pritej koka, dhe ndërsa kryetari shqiptar u përgjunj që të merrte goditjen e shpatës, turku i tha: “Ti qenke burrë guximtar. Më thuaj, ke njohur ndonjëherë një moment më të keq se ky?” I dënuari i dha këtë përgjigje: “Vetëm një herë – kur një i huaj më erdhi në shtëpi dhe nuk kisha as bukë që t'i vija përpara”.²

Nëse tryeza e shqiptarit është kaq e shenjtë, duhet ta konsiderojmë Tryezën e Zotit edhe më tepër se kaq. Sigurisht, kjo s'është shkruar për Darkën e Zotit, por mendo për fjalët e profetit Abdia, që u thanë në fakt për Edomin (vargu 7):

ata që ishin në paqe me ty do të të mashtrojnë dhe do të kenë epërsi mbi ty; ata që hanë bukën tënde do të kurdisin gracka.

Dhe brenda popullit të Zotit, mbreti David, te Psalmi 41:9, është i shqetësuar dhe thellësisht i zhgënjyer kur i duhet të shkruajë se:

...edhe miku im i ngushtë, tek i cili kisha besim dhe që hante bukën time, ka ngritur kundër meje thembrën e tij.

Sigurisht, shembulli më i keq i kësaj lloj tradhtie ndodhi në vetë Darkën e Fundit, kur Zoti ynë foli këto fjalë tragjike: “Dora e atij që më tradhton është me mua mbi tryezë” (Luka 22:21).

Përkushtimi ndaj kishës nuk përfshin vetëm pjesëmarrje në shërbesat fetare; ai kërkon edhe dashuri vëllazërore, besnikëri, respekt reciprok, përkushtim dhe preokupim, ndihmë praktike që i jepet njëri-tjetrit, bujari, respekt për drejtuesit, mbështetje financiare për kishën.

Dua që të vish shpesh në Tryezën e Zotit dhe të ushqehesh shpirtërisht me bashkimin që ke me Krishtin, Shpëtimtarin tënd. Por kujto edhe se ekziston një aspekt “horizontal”, ose i dukshëm nga ana e jashtme, te Darka e Zotit, pasi kjo shpreh anëtarësinë dhe përkushtimin tënd ndaj trupit të tij, kishës.

Këtu kemi diçka solemne:

Dhe asnjëri nga të tjerët nuk guxonte të bashkohej me ta; por populli i lartësonte.

Tregoni kujdes, pra, për veten tuaj dhe për gjithë tufën... kishën e Perëndisë, të cilën ai e ka fituar me gjakun e tij. – Veprat 5 & 20.

Perëndia të ka bashkuar me popullin e tij shpirtërisht; ti ke treguar hyrjen në kishën e tij me anë të pagëzimi; pjesëmarrjen e vazhdueshme në trupin e tij, ti e tregon duke marrë kungatën me anëtarët e tjerë. Ji një anëtar i frytshëm, i besueshëm dhe besnik, i denjë për rrëfimin që shprehin veprimet e tua.

Kapitulli 9 - Pjesëmarrja e padenjë

“Secili të shqyrtojë vetveten”

Si mund të shpresojë dikush se mund të marrë ndonjëherë në mënyrë të denjë kungatën e shenjtë? Mos ndoshta kjo do të thotë se duhet të kemi jetuar pa mëkat, në mirësi vepruese dhe pozitive? S’mund të ketë këtë kuptim, sepse *“po të themi se jemi pa mëkat, gënjejmë vetveten dhe e vërteta nuk është në ne”* (1 Gjonit 1:8).

Por çfarëdo kuptimi të ketë fjala “padenjësisht” në këtë kontekst, duhet të përpiqemi të vijmë në mënyrë të denjë te Tryeza e Zotit, sepse ajo i përket, në fakt, Zotit: ai vetë e urdhëroi; nuk ishte thjesht një ide e dobishme që zhvilluan të krishterët e hershëm. Zoti vetë tha: *“Bëjeni këtë në përkujtimin tim”*.

Ajo është jo vetëm e shenjtë për shkak se vetë Krishti e urdhëroi, por ka edhe një kuptim të thellë dhe të shenjtë. *“Kupa... a nuk është vallë pjesëmarrje në gjakun e Krishtit? Buka... a nuk është vallë pjesëmarrje në trupin e Krishtit?”* (1 Korintasve 10:16). *“Sepse... jemi një bukë, një trup”* (v. 17). Kungata flet për çështje të shenjta: gjaku dhe trupi i Krishtit, të dhënë për ne në Kalvar, dhe bashkimi i trupit të Krishtit që është kisha e tij, zotërimi i tij vetjak. Nëse hamë dhe pimë padenjësisht, çnderojmë trupin dhe gjakun e Krishtit (11:27) dhe hamë e pimë dënim për veten tonë.

1 Korintasve 11:30 na thotë se ky dënim mund të marrë formën e sëmundjes, madje dhe vdekjes. Kështu, marrja e Kungatës është një çështje solemne dhe serioze.

Por çfarë do të thotë “padenjësisht”? 11:29 na thotë se kjo do të thotë të hash dhe të pish “pa dalluar trupin”. Kjo duket se ka të paktën katër kuptime, ose rrjedhoja:

1) Duhet të dallojmë Darkën e Zotit nga vaktet e zakonshme. Siç e di dhe ti, kungata shpesh festohej në kishën e hershme si pjesë e një vakti të zakonshëm, dhe shpesh si shërbesë e veçantë; por sido që të jetë, momenti kur buka dhe vera merreshin në përkujtim të Krishtit duhej të ishte qartazi i ndryshëm në mendjen e adhuruesve nga një vakt i zakonshëm, qoftë dhe

nga vetë vakti pjesë e së cilës ishte kungata. Pali shkroi disa vargjet më herët (20-22, 33-34):

Kur mblidheni bashkë, pra, në një vend, kjo që bëni nuk është për të ngrënë darkën e Zotit, sepse, në të ngrënë, gjithsecili merr darkën e vet më përpara; dhe njëri ka uri dhe tjetri është i dehur. A nuk keni, pra, shtëpi për të ngrënë e për të pirë? Apo përbuzni kishën e Perëndisë dhe turpëroni ata që s'kanë asgjë?

Prandaj, o vëllezërit e mi, kur mblidheni për të ngrënë, pritni njëri-tjetrin. Dhe në qoftë se dikush ka uri, le të hajë në shtëpi, që të mos mblidheni për dënim.

2) Duke dalluar Kungatën nga vaktet e zakonshme, duhet të mbajmë parasysh se buka dhe vera përfaqësojnë trupin e thyer dhe gjakun e derdhur të Krishtit në kryq.

3) Duhet të mbajmë parasysh gjithashtu se, në një shëmbëlltyrë me veprime, kjo gjë “predikon” unitetin e kishës dhe, si rrjedhojë, duhet të jemi sinqerisht të përkushtuar të luajmë rolin tonë në atë unitet:

Ne të shumtit, jemi... një trup... unë nuk ju lavdëroj, se ju mblidheni, jo për më të mirën, po për më të keqen. Para së gjithash, sepse dëgjoj se kur bashkoheni në asamble ka midis jush përçarje. - 1 Kor. 10 & 11.

Duhet ta dallojmë kishën për atë që është, pra, trupi i Krishtit. Kjo bën pjesë në “dallimin e trupit”.

Kur i referohem këtu “unitetit”, nuk nënkuptoj aspak se të krishterët e vërtetë duhet të jenë të bashkuar mbi të gjitha pikat e doktrinave jothelbësore përpara se të marrin kungatën së bashku. Njerëzit kanë mosmarrëveshje mbi interpretimin e ngushtë të një sërë çështjesh të cilave u referohet Shkrimi: zgjedhja; pagëzimi i fëmijëve; rendi i ngjarjeve në kohët e fundit; vendi i Ligjit të Moisiut; sabati; vulosja e Frymës së Shenjtë; dhuntitë e Frymës së Shenjtë; karakteri i frymëzimit të Shkrimit. Ne mund ta thyejmë lirisht bukën me të krishterët që nuk bien dakord me ne mbi këto çështje jo themeltare, si dhe të tjera të ngjashme me to, sepse pavarësisht kësaj, mund të jemi të bashkuar në lidhje me gjërat që dëfton Darka e Zotit: gjërat që mëson ky libërth:

Ne besojmë... në një Zot Jisu Krishtin, Birin e Perëndisë, të vetëmlindurin, që lindi prej Atit përpara gjithë shekujve; dritë prej

drite, Perëndi të vërtetë prej Perëndie të vërtetë, të lindur jo të bërë, që ka të qenët një me Atin, me anën e të cilit u bënë të gjitha; që për ne njerëzit dhe për shpëtimin tonë, zbriti prej qiejve, edhe u mishërua prej Shpirtit të Shenjtë edhe Virgjreshës Mari dhe u bë njeri. Dhe u kryqëzua për ne në kohën e Pontit Pilat, dhe pësoi dhe u varros. Dhe u ngjall të tretën ditë sipas Shkrimeve dhe u ngjit në qiejt dhe rri në të djathtë të Atit. Dhe do të vijë përsëri me lavdi të gjykojë të gjallët dhe të vdekurit, mbretëria e të cilit nuk do të ketë mbarim.

Me njerëzit që ndajnë këtë besim, unë mund të thyej bukën, dhe këtë mund ta bësh edhe ti. Nuk ke nevojë t'i përkasësh të njëjtit denominacion, ose të jesh në përputhje të plotë në lidhje me çështje periferike. Ti je pagëzuar në Krishtin – Krishtin vetë – jo në një denominacion apo degë të kishës së tij; kjo mund të shihet qartë tek Romakët 6, 1 Korintasve 1, dhe Galatasve 3, për të përmendur vetëm tre pasazhe të tilla.

4) Kur vijmë te Tryeza e Zotit, duhet ta kemi ndarë veten nga adhurimi i idhujve:

Dhe të mos bëheni idhujtarë si disa nga ata, sikurse është shkruar: “Populli u ul që të hajë dhe të pijë, dhe u ngrit për të luajtur”... Prandaj, të dashurit e mi, largohuni nga idhujtaria... Ju nuk mund të pini kupën e Zotit dhe kupën e demonëve; ju nuk mund të merrni pjesë në tryezën e Zotit dhe në tryezën e demonëve. - 1 Kor. 10:7, 14. 21.

Ndoshta ti vjen nga një sfond mysliman ose bektashian dhe i kujton me mall dhe nostalgji ritualet e fëmijërisë dhe rinisë sate. Ose, ndoshta sfondi yt kishte të bënte me besëtytni ose tradita popullore, dhe të tërheqin praktikantë ezoterike si shortaria, magjia, tregimi i fatit, astrologjia, kontakti me të vdekurit përmes mediumeve ose praktikave të tjera të ndaluara. Duhet të heqësh dorë prej tyre me vendosmëri dhe të mos kesh të bësh më me to. Përpara se të vish në tryezën e Zotit, ndahu përfundimisht dhe përjetësisht nga idhujtaria e çfarëdollojshme. Ligji i Përtërirë, 18:9-13 thotë fuqishëm dhe haptazi:

Nuk do të mësosh të shkosh pas veprave të neveritshme të këtyre kombeve. Të mos gjendet midis teje ndonjë që e kalon birin ose bijën e vet nëpër zjarr, as ndonjë që praktikon shortarinë, bën parashikime, interpreton shenjat dhe merret me magji, as ai që përdor yshtje, as medime që konsultojnë frymat, as magjistarë, as ai që ndjell të

vdekurit, sepse të gjithë ata që merren me këtë punë neveriten nga Zoti... Ti do të jesh i përkryer para Zotit, Perëndisë tënd.

* * *

Pra, nëse marrim kungatën pa “dalluar trupin” jemi “fajtorë të trupit dhe gjakut të Zotit” (1 Kor. 11:27), fajtorë për shkelje kundër trupit të tij. Nëse çnderojmë Kryqëzimin, ku Krishti vdiq për ne, atëherë i afrohem sjelljes së ngjashme me ata që e kryqëzuan. Dallimi i trupit është një kërkesë e shenjtë për ata që vijnë te Tryeza e Zotit.

Solemniteti i ardhjes te Tryeza e Zotit denjësisht theksohet në liturgjinë anglikane:

Kur Predikuesi jep paralajmërimin për Festimin e Kungatës së shenjtë (të cilën ai gjithmonë duhet ta japë të Dielën, ose në ndonjë ditë të shenjtë, menjëherë para saj)... ai do të lexojë këtë Paralajmërim si më poshtë:

SHUMË të dashur, të – (dita kur do të kryhet) tjetër, synoj që, me anë të ndihmës së Perëndisë, t’u jap të gjithë atyre që do të jenë të gatshëm nga ana fetare dhe e devotshmërisë Misterin shumë ngushëllues të Trupit dhe Gjakut të Krishtit; ai do të merret prej tyre në përkujtim të Kryqit dhe Pasionit të tij plot meritë, vetëm me anë të së cilit marrim largimin e mëkateve tona, dhe të bëhemi pjesëtarë të mbretërisë së qiejve.

Prandaj, është detyra jonë që t’i japim falënderimet më të përlura dhe më të përzemërta Perëndisë së Gjithëpushtetshëm, Atit tonë qiellor, sepse ai ka dhënë Birin e tij, Shpëtimtarin tonë Jezu Krisht, jo vetëm që të vdesë për ne, por edhe që të jetë ushqimi ynë në atë Mister të shenjtë. Ky Mister është mjaft hyjnor dhe ngushëllues për ata që e marrin denjësisht, por mjaft i rrezikshëm për ata që do të guxojnë ta marrin padenjësisht; detyra ime është t’ju nxis, ndërkohë, që të shqyrtoni dinjitetin e atij misterit të shenjtë, dhe rrezikun e madh të marrjes së tij padenjësisht; dhe, në këtë mënyrë, të shqyrtoni dhe hetoni ndërgjegjen tuaj, dhe këtë gjë të mos e merrni lehtë, sipas mënyrës së shtiracakëve ndaj Perëndisë: por ta bëni në mënyrë të tillë që të mund të jeni të shenjtë dhe të pastër për një Festë kaq hyjnore, të veshur me rrobat e dasmës që kërkojnë nga Perëndia në Shkrimin e shenjtë, dhe që të pranoheni si pjesëmarrës të denjë të asaj Tryeze të shenjtë.

Mënyra dhe mjetet për ta bërë këtë gjë janë: Së pari, shqyrtoni jetën dhe sjelljen tuaj me anë të rregullës së urdhërimeve të Perëndisë. Dhe, kudo

që të kuptoni se keni kryer shkelje, qoftë me anë të vullnetit, fjalëve, apo veprave, atëherë duhet që të vajtoni mëkatshmerinë tuaj për këto gjëra, dhe të rrëfëheni te Perëndia i Plotfuqishëm, me qëllimin e fortë që të ndreqni jetën. Dhe nëse do të kuptoni se shkeljet tuaja janë të një lloji që nuk janë vetëm kundër Perëndisë, por edhe kundër fqinjëve, atëherë, pajtohuni me ta; jini gati që të kryeni dëmshpërblim, me gjithë fuqinë tuaj, për të gjitha dëmet dhe gabimet që ke kryer ndaj tjetrit. Dhe, po kështu, të jeni gati të falni të tjerët që ju kanë fyer, njësoj siç dëshiron të kesh faljen e shkeljeve të tua nga dora e Perëndisë. Sepse, përndryshe, marrja e Kungatës së shenjtë s'bën gjë tjetër vetëm të shton dënimin. Prandaj, nëse ndonjëri prej jush është blasfemues ndaj Perëndisë, apo pengues ose shpifës i Fjalës së tij, kurorëshkelës, ose gjendet në ligësi, ose smirë, apo çdo lloj tjetër krimi të rëndë, pendohuni nga mëkatet; përndryshe, mos ejani te ajo Tryezë e shenjtë.

Megjithatë, korintasit, të cilëve Pali u shkroi kaq shumë për Kungatën, mendonin se ishte e drejtë të vinin te Tryeza e Zotit, pavarësisht nga gjithë fajet dhe mëkatet në jetën e tyre si individë, apo në familje dhe kishë, që trajtohen gjerë e gjatë në atë letër të gjatë.

Vërtet, ka njerëz që veprojnë sikur misteri u siguron njëfarëlloj mbrojtjeje magjike kundër rezultateve të mëkateve të tyre morale dhe fetare. Ndoshta, edhe korintasit mendonin në këtë mënyrë: se mund të këmbëngulnin në pjesëmarrjen në idhujtari, mëkat, dhe ndarjet e kishës, dhe buka e vera do t'i mbronin në mënyrë magjike kundër gjykimit të Perëndisë dhe kundër çdo rezultati tjetër të gabimeve të tyre. Por s'ishte kështu.

Ne na thuhet (11:28, 31):

Por secili të shqyrtojë vetveten dhe kështu të hajë nga buka e të pijë nga kupa... Po të shqyrtonim veten tonë, nuk do të gjykohehim.

Gjykimi që ishte zbatuar mbi disa prej korintasve ishte sëmundja, madje dhe vdekja fizike (v. 30). Ky gjykim nuk ishte dënim përfundimtar dhe i përjetshëm, si ai që do të bjerë mbi të papenduarit dhe mosbesuesit; përkundrazi, këto ishin ndëshkime të Zotit mbi popullin e tij, që synonin t'i bënin të kishin një gjendje më të mençur dhe më të përshtatshme mendore dhe mënyrë jetese. Kjo ndreqje e mendimit dhe jetesës së tyre shmangte

mundësinë që të dënoheshin “bashkë me botën” (vargu 32). Ky është gjithmonë qëllimi i Zotit kur ndreq popullin e tij.

Prandaj, le të synojmë në zemrën tonë që të mos vijmë kurrë padenjësisht te Tryeza e Zotit por, përkundrazi, të dallojmë trupin dhe të veçohemi nga shkeljet morale dhe fetare; le të vijmë plot nderim dhe, kështu, siç pamë në kapitullin 4, të hamë mishin dhe të pimë gjakun e tij me besim dhe bekim të vërtetë. Te Liturgjia e Besimtarëve, pjesë e përgatitjes për të marrë Kungatën e shenjtë te Liturgjia e Joan Gojartit, ekziston një lutje që përfundon me fjalët që ndoshta të gjithë duam të lutemi:

Dhuroju, o Perëndi, dhe atyre që falen bashkë me ne, përparim në jetë, në besë, dhe në mençuri shpirtërore; jepu që të të adhurojnë gjithnjë me frikë dhe dashuri, dhe të marrin pjesë në misteret e Tua të shenjta, pa faj dhe pa dënim, dhe të tregohen të denjë për mbretërinë tënde qiellore.

Kapitulli 10 - Falënderimi

“kupa e bekimit, që ne bekojmë”

Ekziston dhe një tjetër motiv në Darkën e Zotit, ose Kungatën – ai i falënderimit.

Shumë që kanë qenë në Greqi, shpesh, kanë thënë Ευχαριστώ që, kuptohet, do të thotë “Faleminderit”, dhe ka lidhje të drejtpërdrejtë me fjalën Eukarist (d.m.th. Kungatë). Motivi i falënderimit përfshihet në frazën “kupa e bekimit”, që përmendet te 10:16, e cila i referohej një kupe vere që pihej si pjesë e vakteve të judenjve. “Bekimi”, që nënkupton “falënderim”, bazohet te lutja: “I Bekuar qofsh, o Zot, Perëndia ynë, Mbreti i Universit, që na jep këtë fryt të hardhisë”.

Vaktet judaike parapriheshin nga larja e detyrueshme e duarve, e ndjekur nga pirja e një kupe vere nga gjithsecili person, i cili përsëriste lutjen:

I Bekuar qofsh, o Zot, Perëndia ynë, Mbreti i Universit, që na jep këtë fryt të hardhisë.

Pastaj, fillonte vakti i ngrënies, dhe babai i familjes (ose anëtari kryesues i komunitetit) thyente bukën dhe ua jepte gjithë të pranishmëve.

Kupa që vijonte pas larjes së duarve përmendet te ungjilli sipas Llukës si fryti i hardhisë që Jezusi nuk do të pinte më me dishepujt përpara se të takoheshin sërish në Mbretërinë, dhe thyerja e shpërndarja e bukës përputhet me bukën që Jezusi bekoj dhe theu.

Pas ngrënies së vaktit, kreu i tryezës merrte një kupë verë të përzier me ujë dhe ftonte të tjerët që të bashkoheshin me të në falënderim, dhe thoshte: “Le të falënderojmë Zotin, Perëndinë tonë”. Dhe ata përgjigjeshin,

"Bekuar qoftë ai, bujaria e të cilit na ka dhënë ushqim dhe mirësia e të cilit na ka dhënë jetë".³

Kur unë dhe ti vijmë tek Tryeza e Zotit, le të vijmë gjithmonë me mirënjohje të thellë në zemër për gjithçka që ajo përfaqëson: atë që Perëndia ka bërë, po bën, dhe do të bëjë për, dhe me, ne.

Kapitulli 11 - Shenja pa Realitetin

“të gjithë hëngrën... Por Perëndia nuk pëlqeu shumicën prej tyre”

Kemi arritur pothuajse fundin e studimit tonë mbi Darkën e Zotit, dhe kemi parë se buka dhe vera janë shenja të trupit dhe gjakut të Krishtit. Kemi shqyrtuar se çfarë dëftojnë ato në të shkuarën, çfarë tregojnë për bekimin e tanishëm të Perëndisë për ne ndërsa ushqehemi me Krishtin, dhe drejt çfarë gjëje dëftojnë në të ardhmen. Por Bibla na tregon se, mjerisht, është e mundur që një burrë ose grua të ketë shenjën, por t’i mungojë realiteti.

Te 1 Korintasve 10, apostulli Pal jep një shembull nga populli i lashtë i Izraelit. Ai thotë se ata “të gjithë u pagëzuan për Moisinë në re dhe në det” – gjë që i referohet kalimit të tyre përmes detit kur shpëtuan nga skllavëria në Egjipt dhe, pastaj, ndjekjes që i bënë shtyllës së resë dhe zjarrit që i udhëhoqi në vitet në vijim. Ata pranuan Moisiun si udhëheqës, dhe ne, në pagëzimin tonë, rrëfejmë se pranojmë Krishtin si udhëheqës.

Jo vetëm që ata të gjithë, në mënyrë simbolike, “u pagëzuan”, por madje të gjithë “morën kungatën” (sërisht, një krahasim, ose analogji).

Të gjithë hëngrën të njëjtin ushqim frymëror, dhe të gjithë pinë të njëjtën pije frymërore.

“Ushqimi frymëror” i tyre ishte mana që u jepte Perëndia, dhe “pija frymërore” përmendet te Eksodi 17:6 ku, nga shkëmbi i Horebit, vërshoi uji.

Megjithatë, vargu 5 vijon duke na thënë: “Por, Perëndia nuk pëlqeu shumicën prej tyre; sepse ranë të vdekur në shkretëtirë”.

1 Korintasve 1:13-15 na thotë se anëtarët e kishës në Korint ishin të gjithë njerëz të pagëzuar, por, kur vijojmë të lexojmë mbarë letrën, shohim se ata kishin

- ndasi në kishë (kapitujt 1-4)
- shthurje seksuale (kapitujt 5-6)
- procese gjyqësore mes anëtarëve (kapitulli 6)

- pjesëmarrje të padenjë në Darkën e Zotit (kapitulli 11)
- mungesë drejtpeshimi në praktikumin që u bënë dhuntive të Frymës së Shenjtë (kapitujt 12-14)
- doktrinë tepër të rremë (kapitulli 15).

S'është fare habi që “Perëndia nuk pëlqeu shumicën prej tyre” ose se “ranë të vdekur në shkretëtirë”.

1 Korintasve 10:6-10 na tregon se historia e Dhiatës së Vjetër është shkruar si paralajmërim për ne, që të mos dëshirojmë ligësinë, siç bënë ata. Më kujtohet citimi nga Abati Ælfric, të cilin e kemi vendosur në fillim të librit tonë mbi shkarjen nga besimi, të titulluar *Rikthimi*:

Ic þohte þæt ge woldon þurh þa wundorlican race eower mod awendan to Godes willan on eornost.

[Synimi im ishte që, me anë të rrëfimit të mrekullueshëm, të dëshironit ta kthenit zemrën plotësisht drejt vullnetit të Perëndisë.]

Kjo është arsyeja pse na janë dhënë këto histori nga Bibla. Në historitë të cilave u referohet Pali, shohim tundimet dhe mëkatet, si të popullit të lashtë jude të Perëndisë, ashtu dhe anëtarëve të kishës së Korintit.

1. Ata “dëshiruan gjëra të liga” (v. 6).
2. Ata e përzien me idhujtari njohurinë që kishin për Perëndinë e vetëm dhe të vërtetë (vargu 7): “Hajt tani, na bëj një perëndi që të shkojë para nesh, sepse sa për Moisiun, njeriun që na nxori nga vendi i Egjiptit, nuk dimë se çfarë i ka ndodhur”. Dhe... Aaroni bëri një viç të artë; dhe ata thanë: “O Izrael, ky është perëndia yt që të nxori nga vendi i Egjiptit” (Eksodi 32).
3. Ata kurvëruan (vargu 8): “Populli filloi të shthuret me bijat e Moabit” (Numrat 25).
4. Ata e tunduan Krishtin (vargu 9): “Populli pra foli kundë Perëndisë dhe kundër Moisiut, duke thënë: ‘Pse se na nxorët nga Egjipti që të vdesim në këtë shkretëtirë? Sepse këtu nuk ka as bukë as ujë, na vjen neveri për këtë ushqim të keq’” (Numrat 21). Ata sfiduan gatishmërinë

dhe aftësinë e Perëndisë që t'u plotësonte nevojat teksa ndiqnin udhëheqësin që u kishte caktuar Perëndia, Moisiun, nëpër shkretëtirë; dhe ndoshta e vunë në sprovë për të parë sa larg mund të shkonin me idhujtarinë e tyre e, megjithatë, t'ia hidhnin pa u lagur.

5. Ata murmuritën (vargu 10): “Të nesërmen gjithë asambleja e bijve të Izraelit murmuriti kundër Moisiut dhe Aaronit, duke thënë: ‘Ju keni bërë të vdesë populli i Zotit’” (Numrat 16:41).

Kthehuni tek këta kapituj te Numrat dhe do të shihni se, pas mëkateve të tyre:

- 24,000 vdiqën nga murtaja
- Zoti dërgoi gjarpërinj flakërues mes popullit, dhe ata e kafshuan popullin, aq sa shumë njerëz të Izraelit vdiqën.
- 14,700 vdiqën nga murtaja, përveç atyre që vdiqën në çështjen e Koreut.

Në fund, të gjithë ata vdiqën, përveç Jozueut dhe Kalebit. “Por Perëndia nuk pëlqeu shumicën prej tyre; sepse ranë të vdekur në shkretëtirë”. 1 Kor. 10:11-12 shton:

Dhe të gjitha këto gjëra u ndodhën atyre si shembull, dhe janë shkruar për paralajmërimin tonë, për ne që jemi në mbarim të epokës. Prandaj ai që mendon se qëndron më këmbë, le të shohë se mos bjerë.

Ashtu si judenjtë e lashtë ishin të gjithë njerëz “të pagëzuar” që “morën kungatën”, kështu dhe korintasit ishin të gjithë njerëz të pagëzuar që merrnin kungatën. Ndoshta edhe ti je në të njëjtën kategori – i pagëzuar, dhe vjen në Tryezën e Zotit. Nëse po, duhet të sigurohesh që:

- Përjetimi yt fetar të mos jetë i dorës së dytë, i rrjedhur thjesht ngaqë je mes popullit të Perëndisë pa qenë, siç thotë Jezusi, i lindur sërish – gjë që duhet të ndodhë me anë të besimit, me anë të Frymës së Shenjtë: duhet të jetë personal, duhet të jetë i brendshëm, duhet të jetë i vërtetë.
- Feja jote, sidomos, në kontekstin e këtij kapitulli, pagëzimi dhe kungata jote, të jetë e sinqertë, e bërë me besim dhe nderim, dhe jo

thjesht një formë ose ceremoni e jashtme, ndërsa zemrën e ke larg nga kuptimi i kungatës dhe i pagëzimit, si dhe nga Zoti.

- Përkushtimi yt ndaj Krishtit si udhëheqësi yt në jetë (krahësuar me judenjtë që pranuan Moisiun për udhëheqës) të mos jetë i përkohshëm, por të zgjasë gjithë jetën dhe të jetë i pandryshueshëm.

Për t'u siguruar për këtë, duhet që t'i kesh kthyer kurrizin çdo tundimi apo mëkati që korintasit po lejonin në jetën e tyre, dhe që ata judenjë të lashtë në librat e Moisiut lejuan në jetën e tyre, dhe duhet që të marrësh denjësisht nga Darka e Zotit.

Jo misteret e pagëzimit dhe kungatës, as paralelet e tyre në historitë që Pali përdor si ilustrime ose paralel nga Dhiata e Vjetër, nuk i shpëtuan njerëzit nga rrjedhojat e ligësisë, dhe ky është për ne të gjithë sot një paralajmërim solemn se misteret nuk japin mbrojtje automatike ose magjike nga pasojat e mëkatisë ose idhujtarisë. Ky paralajmërim është ndoshta më i nevojshëm për të krishterët që janë rritur në disa sfone kishtare sesa për disa që vijnë nga sfone të tjera.

Ky pasazh (1 Korintasve 10:1-13) na premtë fuqinë e Perëndisë për të mposhtur tundimet që sulmuan judenjtë dhe korintasit, nëse dëshirojmë sinqerisht të ecim në udhën e tij dhe të jetojmë siç i pëlqen atij:

Perëndia... nuk do të lejojë që t'ju tundojnë përtej fuqive tuaja, por me tundimin do t'ju japë dhe rrugëdalje, që ju të mund ta përballoni.

Ndihma e Perëndisë është shumë pranë teje.

Pastaj, Pali kthehet nga analogjia e tij, e marrë nga Dhiata e Vjetër, dhe shkruan haptazi për Tryezën e Zotit (vgj. 14-22), sidomos për urdhrin që të veçohemi nga idhujtaria përpara se të vijmë te Tryeza. Dhe ai të udhëheq drejt përfundimit të kësaj pjese të letrës duke thënë (vgj. 22, 31):

A duam ne të provokojmë Zotin deri në xhelozë? A jemi ne më të fortë se ai?... Pra, nëse hani, nëse pini, nëse bëni ndonjë gjë tjetër, të gjitha t'i bëni për lavdinë e Perëndisë.

Ndoshta disa që lexojnë këtë do të arrijnë të kuptojnë se nuk janë kthyer kurrë me zemër tek Zoti dhe nuk kanë besuar në të si Shpëtimtar, dhe s'i janë dorëzuar personalisht atij si Zot, si për të tashmen ashtu dhe për gjithë vitet e ardhshme të jetës së tyre. Nëse ky je ti, atëherë je i ftuar sinqerisht që ta bësh këtë tani. Kaluam një kohë të gjatë në kapitullin 4 duke shqyrtuar

Gjonin 6, dhe një nga thëniet e Jezusit atje është, “... atë që vjen tek unë, unë nuk do ta nxjerr jashtë kurrë”. Ky mbetet premtimi i tij për të gjithë ata që vijnë tek ai me sinqeritet dhe besim.

1. Përkthyer nga “On loving God” [Të Duash Perëndinë], redaktuar nga Hugh Martin, SCM Press, London, 1959
2. Cituar nga *Sons of the Eagle (Bijtë e Shqipes)*, Julian Amery (Macmillan, London, 1948). Amery ishte një oficer britanik që punoi në Shqipëri në luftën e dytë botërore përkrah rezistencës shqiptare kundër pushtuesve gjermanë.
3. Për këtë, si dhe për informacione të mëtejshme liturgjike, shih Williams, B. and Anstall, H.; *Orthodox Worship: A Living Continuity with the Synagogue, the Temple and the Early Church (Adhurimi Orthodhoks: Një Vazhdimësi e Gjallë me Sinagogën, Tempullin dhe Kishën e Hershme)*; Light and Life Publishing, Minneapolis, 1990.